

INHOUD

› Ode aan de sociaal-cultureel werker	5
› Een cultureel vaccin voor de Oostendse wijken en woonzorgcentra	7
› Amani El Haddad: “De persoonlijke banden in onze sector tonen dat sociaal-cultureel werk meer is dan <i>werk</i> ”	11
› Els Vrints: “Als mensen zich gehoord zien, gebeurt er iets magisch”	15
› Een sociaal-cultureel werker, wat doet die precies? <i>De 9 elementen die ons typeren</i>	21
› Het coronadagboek van vrijwilligerscoach Kristine Beckers	27
› Betül Demirkoparan: “Theekranksjes zijn leuk maar je mentaliteit is het belangrijkste, niet wat je eet of drinkt”	31
› Van betrokkenheid naar vrijwillige actie in 3 bewegingen <i>Opmerken, ontginnen en ondersteunen</i>	37
› Wereldgerechten: het lekkerste uit de keuken van de RuimteVaart	43
› Simon Luyts: “Laten we de coronacrisis gebruiken als hefboom voor verandering”	47
› Socius: jouw steunpunt in hartje Brussel	53
› Maak kennis met het Socius-team	57

Ode aan de sociaal- cultureel werker

Ze zijn met velen maar veelal
achter spotlights verscholen
in de sprankel van anderen
zie je hen nog het meest

Zij kitten de vaak valleddiepe
voegen in de maatschappij
moeten soms roeien met riemen
van papier tegen koude stromen

in. Wakker zijn ze, zelfs 's nachts
knopen zij netten met mazen
waar niemand, maar dan ook
niemand door kan vallen

Consuls van de kunst
troubadours van de troost
gezanten van het plezante
ambassadeurs tegen de sleur

De handen altijd uit de mouwen
de voeten steevast in de opmaat
van een dans en glanzend
in hun ogen een haast kinderlijk

vertrouwen. Hooggeachte leden
van de Kamer van Hoophandel
een land kan jaren zonder bestuur
maar geen dag zonder jullie

aanstekelijke vuur

Tekst Maud Vanhauwaert / Foto Jill Bertels

Een cultureel vaccin voor de Oostendse wijken en woonzorgcentra

kleinVerhaal is een sociaal-artistieke praktijk in Oostende die creaties en ontmoetingen organiseert rond film en muziek met mensen uit alle geledingen van de maatschappij. De projecten die ze sinds het begin van de corona-epidemie opzetten voor de meest kwetsbaren in de havenstad zijn simpelweg inspirerend.

*Tekst Dieter Debruyne (communicatie kleinVerhaal) & Hans Dewitte (coördinatie kleinVerhaal)
Foto's Yvan Mahieu & Kathie Danneels*

Op 13 maart sloot het ganse kunstenveld verbouwereerd de deuren, ook in Oostende. Iedereen zocht een veilig onderkomen voor de coronagolf die ons overspoelde. Na twee weken radiostilte kropen we voorzichtig terug uit de loopgraven. Geholpen door Zoom en aanverwante digitale hangplekken likten we onze wonden en stortten we ons op het thuiswerken, werden we specialisten in het archiveren, het ontwikkelen van maatschappelijke visies en het oplijsten van wat allemaal niet meer kon of mocht.

Een tweetal meetings later draaiden we het roer om en besloten we te kijken naar wat wél nog kon. We hoorden de noden bij de stad en de Oostendse welzijnsorganisaties. Het ene huis transformeerde daarop tot plek voor voedselbedeling of schuilplaats voor dak- en thuislozen, een ander huis zette in op het naaien van mondkapjes met vrijwilligers en nog een ander huis hielp met het samenstellen en verdelen van infopakketten.

Maar bloed kruipt waar het niet gaan kan. Als cultuur niet meer kan op de reguliere podia dan trekken we zelf rond naar de plekken waar de nood aan troost en verzet het hoogst is. kleinVerhaal, De Grote Post, Theater Aan Zee, Kaap en Mu.Zee stippelden een concerttour uit langs 14 Oostendse woonzorgcentra. Lokaal beleid, artiesten en woonzorgcentra onthaalden het voorstel met veel enthousiasme. Jonge artiesten uit circus, dans, theater en muziek ontbonden hun artistieke duivels en verzachtten de angstige gemoederen bij de bewoners van de woonzorgcentra.

TOT IN HET HART VAN DE KWETSBARE WIJKEN

Ondertussen deed de Veiligheidsraad Theater Aan Zee van 2020 in rook opgaan, geen festivals en grote evenementen in juli en augustus. Opnieuw een ganse sector op de schop. Kleinschalige initiatieven in de buitenruimte konden wel mits een beperkt publiek (max. 200 man) en een strikte opvolging van de maatregelen. Diezelfde Oostendse culturele spelers prepareerden na de tour langs de woonzorgcentra een tweede cultureel vaccin: Zomer in O. In de achtertuinen van de culturele spelers werden in een recordtijd een 150-tal kleinere voorstellingen geprogrammeerd *en plein air*. Overal met veel plaats en veel veilige ademruimte. Daarnaast stampden we ook Lijfstroom uit de grond, een online muziekplatform waarop jonge, beloftevolle muzikanten in hun repertoire en dat van mekaar duiken op unieke buitenlocaties in Oostende. Een blijvertje voor de toekomst!

“Als cultuur niet meer kan op de reguliere podia dan trekken we zelf rond naar de plekken waar de nood aan troost en verzet het hoogst is.”

Met kleinVerhaal voerden we het pleidooi om niet enkel het centrum van een dosis cultuur te voorzien maar ook de wijken te gaan opzoeken. In die dichtbevolkte wijken is afstand houden moeilijker en thuiswerk is vooral een instrument voor de middenklasse. Daarenboven hebben de jongeren in de wijken minder eigen ruimte en houden ze zich bijgevolg minder strikt aan de *social distance*. Ze leven dicht op elkaar met de oudere generaties wat de wijken erg kwetsbaar maakt voor het virus. De schrik om een besmetting op te lopen zit er diep in en de bewoners houden ramen en deuren gesloten. Reizen zit er voor hen vaak niet in. De nood aan ontspanning, ontsnapping is hoog.

OF HOE EEN CAFÉ CHANTANT HARDNEKKIGER BLIJKT DAN COVID-19

Vijf weken Zomer in O. betekende een on tour langs vijf wijken: Vuurtorenwijk ('Opex' in de volksmond), Westerkwartier, Vogelwijk, Konterdam en De Nieuwe Stad. Iedere week een andere wijk met een ander pleintje dat we gezellig en coronaproof inrichtten. Buurtbewoners brachten eigen aperitief mee en wij inviteerden gasten van superdiverse

“Zingen bleek geen ontspanning maar een noodzaak, livemuziek geen luxe maar een basisbehoefte.”

pluimage: het vervaarlijke Die Verdammtte Spielerei deed corona achteruitdeinzen met hun muzikale powerplay, Ludo en Arsène wekten kinderlijke verbazing met hun trapladderacrobatie en De Blokbusters van het Gentse cirQ maakten een live radio- en tv-show, compleet mét verzoekjes, een gênante biechtrubriek en nieuwsitems waarbij het virus voor eventjes een fait-divers leek.

Het was allemaal kort dag maar we wilden vooral de buurtbewoners zelf ook een podium geven. Een lastminute-oproep: “Kom op het pleintje in je wijk je lievelingsliedje zingen onder begeleiding van een machtige liveband. Welkom om op voorhand even te komen repeteren, er is plexiglas en ontsmetting.” Enkele dagen later stonden 20 lokale vedettes beurtelings op de stoep om te repeteren. De meesten een halfuur te vroeg.

Van een blootsvoetse operettezanger die 'Summertime' van monumentale toeters en bellen voorzag en een jonge queer die ons 'Creep' van Radiohead door de strot ramde tot een zwoele jazzstem die ons herinnerde aan tijden zonder *social distance*, lijf aan lijf. Vanaf de eerste noot zetten ze allen het gas volledig open. Zingen bleek geen ontspanning maar een noodzaak, livemuziek geen luxe maar een basisbehoefte. Zingen dus, en muziek spelen, mét en voor elkaar. Geen virus dat daartegen is opgewassen.

Wil je meer weten over de sociaal-artistieke praktijken van kleinVerhaal? Ga zeker eens kijken op kleinverhaal.be, zomerino.be of op facebook.com/lijfstroomoostende.

Amani El Haddad: “De persoonlijke banden in onze sector tonen dat sociaal-cultureel werk meer is dan *werk*”

Tekst Amani El Haddad / Foto's Seppe Segers & Hans Devocht

Een stevig netwerk waarop je een beroep kan doen is voor zowat iedere professional in onze sector onmisbaar. Amani El Haddad is zo iemand bij wie netwerken natuurlijk gaat. Ze is sociaal-cultureel werker bij de Vereniging voor de Ontwikkeling en Emancipatie van Moslims. Aka: VOEM. Aka: bruggenbouwers bij uitstek.

Mijn eerste werkdag bij VOEM was tegelijk mijn eerste werkdag als sociaal-cultureel werker. Daarvoor werkte ik in de profitsector. Ondanks het klantencontact dat ik daar had, was dit een stap naar een heel andere omgeving. Ik kon me vooraf dus ook niet inbeelden hoe mijn werkdagen er vanaf dat ogenblik zouden uitzien. Al snel werd duidelijk dat leden, vrijwilligers en partners een centrale rol innemen in onze werking. Zij komen op de eerste plaats. Samen met hen

bouwen we bruggen om onze samenleving sterker te maken. Menselijk contact en de uitbouw van een breed netwerk zijn hierbij belangrijk.

Mijn eerste grote VOEM-event was de Emancipatieprijs. Dat is een jaarlijkse prijsuitreiking voor individuen en organisaties omwille van hun inzet voor een betere samenleving in diversiteit. Maar ook een ideaal netwerkmoment. Ik werd er door mijn collega's op sleeptouw genomen om kennis te maken met de aanwezige

leden. “Dit is Amani, het nieuwe gezicht van VOEM in Antwerpen en Gent ...” Ik leerde die avond zoveel verschillende mensen kennen. Enerzijds voelde ik me overweldigd omdat ik mezelf druk oplegde om al die nieuwe namen en gezichten te onthouden. Dit terwijl ik amper ervaring had met netwerken. Anderzijds gaf die avond mij zoveel energie doordat ik omringd werd door mensen die zich op een gepassioneerde manier inzetten in onze sector en die mij met open armen ontvingen in de VOEM-familie. Want zo voelt onze organisatie aan: als één grote familie waar iedereen thuis is.

Ondertussen is mijn netwerk off- en online enorm gegroeid. Het is een heel divers netwerk, zowel etnisch-cultureel als qua leeftijd, woonplaats, interesses, enzovoort. We hechten er veel belang aan om cross-sectoraal en innovatief te werken. Ik word er heel gelukkig van als ik niet voor de hand liggende verbanden zie tussen mensen, hen in contact breng met elkaar en als we uiteindelijk samen een mooi project uitbouwen.

“Het VOEM-netwerk voelt aan als één grote familie waar iedereen thuis is.”

VOEM is erg actief op sociale media zoals Facebook en Instagram. Dit zijn laagdrempelige en eenvoudige manieren om met mensen in contact te komen en deze contacten ook te onderhouden. Via deze kanalen zijn wij gemakkelijk aanspreekbaar. Voor veel mensen zijn wij zo het eerste aanspreekpunt en daarbij nemen wij dus vaak een rol op als brugfiguur tussen gemeenschappen en overheden.

Tijdens de huidige coronapandemie merken we dit goed. Terwijl onze werking normaal gezien hoofdzakelijk gericht is op mensen verbinden via cultuur, deden wij de afgelopen periode vaak dienst als hulplijn voor personen en groepen uit ons netwerk die het niet makkelijk hebben. Ik kreeg ook verschillende berichtjes of telefoontjes, gewoon om te vragen hoe het met me gaat. Dit

illustreert hoe sterk en persoonlijk de band is met onze leden, wat ik geweldig vind. Het toont aan hoe belangrijk persoonlijk contact is in onze sector en dat sociaal-cultureel werk meer is dan *werk*. Bovendien, hoe simpel videobellen ook mag lijken, volgens mij gaat er niets boven een écht gesprek met een tas koffie erbij. Zeker voor een eerste kennismaking. Doorgaans hebben wij overlegmomenten met onze leden en partners van persoon tot persoon, wat de afgelopen tijd helaas onmogelijk was.

“Hoe simpel videobellen ook mag lijken, volgens mij gaat er niets boven een écht gesprek met een tas koffie erbij.”

Zelf sta ik nooit te hard stil bij het netwerken, juist omdat dit voor mij heel natuurlijk gaat. Maar als iemand mij drie gouden tips zou vragen, dan zou ik zeggen dat ten eerste, hoe cliché het ook mag klinken, het heel belangrijk is om jezelf te zijn. Dat zorgt ervoor dat je ontspannen bent en het geeft je meer ruimte om echt naar de ander te luisteren. Wat me bij mijn tweede tip brengt: heb interesse in de ander, toon oprechte belangstelling voor de mensen achter de organisatie. Zo kom je ook veel meer te weten en bouw je een hechte band op met mensen, wat ook een verrijking is voor je eigen leven. Het geeft je bovendien de kans om te weten wat er leeft bij verschillende gemeenschappen en om vanuit hun interesses en samen van onderuit te werken. Tot slot: heb geen schrik om mensen die je nog niet kent aan te spreken. Je weet maar nooit wat voor een boeiend persoon je zult leren kennen.

Els Vrints: “Als mensen zich gehoord zien, gebeurt er iets magisch”

Els Vrints is een visuele verhalenverteller. Ze verbindt de puntjes voor mensen, vertaalt ideeën, concepten en processen en creëert tastbare visuele resultaten. Die bezieling deelde ze met een groep sociaal-cultureel werkers tijdens onze inspiratiedag in september. Ter voorbereiding van die dag zoomden we over beeldtaal, visuele werkvormen en de waarde ervan voor sociaal-cultureel werkers. Ons Zoomgesprek verliep grotendeels zonder beeld door een slechte internetverbinding. Het stoorde me niet. Els praat in beelden. Beelden die al snel verhalen worden. Een gesprek dat prettig nazinderde.

Tekst Jozefien Godemont / Foto's Sam Gilbert

Socius: Wat is voor jou op dit moment het meest iconische beeld?

Els: “Het is misschien een cliché, maar voor mij is dat The Big Blue. Als je vanuit het heelal naar onze planeet kijkt. Het blauwe hart. Dat beeld raakt mij (stil).”

Hoe zou jij jezelf in een beeld vatten?

“Dat beeld is nog niet tastbaar. Maar op dit moment is dat de oceaan. Water. Er zit ook vuur in. Maar hoe dat precies in het beeld past, is zich nog aan het ontfouten (lacht).”

Fijn om via beelden kennis te maken. Hoe werd jij visuele verhalenverteller? Wat is jouw verhaal?

“Ik werkte als sales voor een organisatie, maar voelde op een dag dat de groei van het bedrijf en mijn persoonlijke groei niet meer met elkaar

spoorden. Ik nam wat ruimte. Op een TEDTalk zag ik Martine Vanremoortele van Visual Harvesting in actie. Hoe zij lezingen visueel oogstte fascineerde me. Niet veel later volgde ik een training bij haar.

Ik kreeg zuurstof. Alsof iemand de ramen had opengezet. Ik moest niet zo nodig iets moois of hips maken. Er was geen *deliverable*. Een druk die me tijdens mijn artistieke opleiding afsloot van creativiteit. Het ging niet over tekenen maar over communiceren, expressie en de ruimte om je daarmee te verbinden. Het was bovendien speels, luchtig en direct inzetbaar. Ik vroeg aan Martine of ze mijn mentor wilde zijn en niet veel later deed ik mijn eerste opdracht. Nu werk ik al vele jaren als zelfstandige aan tal van projecten.”

Je bent na die eerste fascinatie nog altijd gebeten door visueel verhalen vertellen. Hoe komt dat?

“Drie dingen spreken me enorm aan, ook al trekken ze me soms uit mijn comfortzone. Het eerste is het grote witte blad. Het lege midden. Daar waar alles kan ontstaan maar nog niets is. Ook de heel diverse leeromgevingen waarin ik terechtkom, zijn belangrijk. Ik leer graag bij. En ten slotte de uitwisseling tussen mensen. Ik hou van mensen (*lacht*).”

“Beelden stimuleren en ondersteunen mensen bij het vertellen van hun verhaal.”

Wat maakt beelden krachtig voor jou?

“Met beelden kun je iets openen bij mensen. Hetzelfde doen vergt veel tekst. Tekst die niet voor iedereen leesbaar is. Beelden stimuleren en ondersteunen mensen bij het vertellen van hun verhaal. Ik vergelijk een beeld weleens met een hologram: een multidimensionaal beeld waar je op verschillende manieren bij kunt aansluiten met je verhaal. Of een fractaal beeld waarop je kunt in- en uitzoomen, dat je kunt bekijken en waartoe je je kunt verhouden.”

Naast je livewerk en de visualisaties die je zelf creëert, train je ook mensen om zelf met visuele werkvormen aan de slag te gaan. Hoe pak je dat aan?

“Je moet tekenkundig weinig kunnen om als begeleider visueel te werken en groepen aan te zetten tot tekenen. Ik reik mensen eerst een aantal bouwstenen aan, zoals het alfabet, iconen, figuren, emoties, kleurgebruik ... Dat gebeurt heel intuïtief. Het zijn ankers die je het vertrouwen geven dat je visueel kunt werken. Eenmaal je die basis hebt is het een beetje zoals leren schrijven. Na een tijdje laat je die bouwstenen los.

“Je moet geen teken-talent zijn om als begeleider visueel aan de slag te gaan en groepen tot tekenen aan te zetten.”

De kracht van visueel werken zit voor mij in het op maat werken met werkvormen, bijvoorbeeld actoren in kaart brengen, emoties onder de waterlijn zichtbaar maken, brainstormen over de toekomst. Werkvormen zijn een middel, geen doel. Ik laat cursisten de werkvormen zelf ervaren. Dat vind ik zinnvoller dan sjablonen aan te reiken en te zeggen hoe je ze kunt inzetten. Er als procesbegeleider zelf mee aan de slag gaan, laat je toe om werkvormen op maat van je eigen organisatiecontext en doelgroep te ontwikkelen. Welk proces wil jij met een groep opstarten? In welke mate wil je de groep laten participeren? Geef je input of verwacht je vooral output? Met welke metafoer verbeeld je de verschillende stappen doorheen het proces? En welke concrete werkvormen zet je in?”

Wat gebeurt er bij mensen en groepen als je hen als begeleider laat tekenen?

“Visueel werken met mensen zet een verbeeldingsproces in gang. Zo heb ik eens samen met een collega het denkproces van een team in een bank

‘visueel geoogst’ terwijl ze nadachten over de inrichting van hun kantoorgebouw. De teamleden deelden hun visies met elkaar. Ondertussen tekenden mijn collega en ik op grote post-its die in het midden van de tafel lagen. Die tekeningen vulden hun visies aan en omgekeerd. De teamleden borduurden erop verder en maakten associatieve verbindingen. Dat verfijnde en verrijkte het proces. Zo creëer je samen de wereld *en route*. Het gaat voor mij altijd om verbinden. Een tip: als je op een groot formaat werkt, stimuleer je mensen om zich in de ruimte te bewegen. Dat op zich werkt heel erg verbindend.

Eenvoudige beelden maken zichtbaar wat te vaak onzichtbaar blijft. Hoe voelt een groep zich bij een bepaalde kwestie? Je kunt vertrekken van flappen met eenvoudige mannetjes op en mensen uitnodigen om hun gevoelens aan te vullen op de tekening. Met een paar eenvoudige lijnen kun je al gevoelens op papier zetten. Dan bekijk je als facilitator met de groep wat er resoneert. Welke emoties delen ze? Hoe kunnen we die emoties verder gaan verdiepen? Wat nemen we hieruit mee? Zo creëer je een organisch proces.”

“Visueel werken met mensen zet een verbeeldingsproces in gang.”

Hoe kunnen sociaal-cultureel werkers visuele werkvormen inzetten? Kun je een paar tips met ons delen?

“Sociaal-cultureel werkers verbeelden samen met groepen de toekomst en streven naar verandering. Vaak zijn we bezig met veranderen terwijl we niet weten wie de belanghebbende is en wat er nu leeft. Verandering roept angst op. Mensen zijn bang dat er voor hen geen plek meer zal zijn in het verhaal. Begin dus met *alle* actoren te mappen en geef iedereen een plaats. Je zult ongetwijfeld weerstand opmerken. Als je die weerstand verbeeldt, openen mensen vanzelf. Er gebeurt iets magisch als mensen zich gehoord zien.

Ook tegengestelde visies zullen opduiken. Stel je empathisch op. Kies geen kant maar stel je op in het lege midden. Bevraag en probeer te voelen welke energie speelt. Laat mensen met verschillende belangen op aparte flappen tekenen wat er bij hen

leeft. Deel de beelden in de groep en bespreek ze. Wat delen we? Waar moeten we nog dieper op ingaan? Bekijk met de groep hoe ze de energie die nu leeft wil inzetten in de transitie naar een gedragen toekomstbeeld. Zo kun je bijvoorbeeld een gedeelde missie verbeelden.

Je kunt visuele werkvormen inzetten in processen van *appreciative inquiry* waarbij je mensen om feedback vraagt. Maar ook in een-op-eengesprekken kun je visueel werken. Vraag mensen naar hun drijfveren, zorgen en dromen. Doordat je ondertussen tekent, vertraag je mensen in hun denkproces. Je geeft hen een tekening. Mensen voelen zich gespiegeld, ontvangen zichzelf terug. Dat doet wat met een mens.”

“Met een paar eenvoudige lijnen kun je al gevoelens op papier zetten.”

Door de coronacrisis verplaatste ook jouw werk zich naar een online context. Hoe heb je dat ervaren?

“Tekenen in het moment viel weg voor mij. Daardoor kon ik meer in verbinding gaan met wat er leefde tijdens online sessies via break-outrooms en notities in miro.com (een online visuele samenwerkingstool en whiteboard, *nvdr*). Ik kreeg de tijd om te voelen wat er in de deelnemersgroep leefde. Het werd minder een lineair en cognitief proces van zaken verbinden, maar van laten bezinken, invoelen en het beeld te laten *emerge*n. De beelden die nu in mij ontstaan zijn 360° en sluiten aan bij de natuur. Ik ervaar ze als meer dan ooit gedragen.”

Is dat waar je vandaag ook naar streeft in je werk?

“Als visual storyteller heb ik een hele weg afgelegd. Visueel werken is voor mij heel lichamelijk: uit het hoofd, in het lijf, op papier. In het begin werkte ik nog te veel vanuit mijn hoofd. Maar geleidelijk aan begon ik meer intuïtief te tekenen en werd associatief denken een automatisme. Nu kan ik me volle-

dig overgeven als ik in een nieuwe groep kom. Soms lukt het me door in het veld aanwezig te zijn om een beeld beter aan te voelen en zelfs mee te beïnvloeden. Daarom ben ik graag langere tijd betrokken bij een proces, niet meer die eendagsvlieg.

Ik reis veel en tijdens die reizen is het beeld van een ‘truebadour’ beginnen rijpen. De verteller van *ware* verhalen. De bard van weleer. Ik wil graag verhalen aan de oppervlakte brengen. ‘*Creating living stories together*’ is mijn nieuwe baseline. Niet enkel via beelden, maar bijvoorbeeld ook met muziek. Niet alleen, maar vanuit een platform samen met andere mensen.”

Goede reis! En bedankt voor dit interessante gesprek.

Designoefening ‘TOAST’: teken hoe je toast maakt. Een eenvoudige en leuke inleiding tot systeemdenken. Meer info: www.drawtoast.com.

PRO 2030

HOE KWAM DIT BEROEPSKADER TOT STAND?

Wat typeert de inzet van sociaal-cultureel werkers vandaag, maar ook in de toekomst? Pakweg anno 2030? Een uitdagende vraag. Op zoek naar antwoorden bracht Socius de afgelopen jaren heel wat praktijkwerkers, beleidswerkers, sectorvertegenwoordigers, opleiders en onderzoekers samen. In het onderzoeks- en ontwikkeltraject 'PRO 2030' werkte Socius samen met partners uit het jeugdwerk (De Ambrassade), het erfgoedwerk (FARO), de samenlevingsopbouw (SAM vzw) en het lokaal cultuurbeleid (VVC).

Een verbeeldingsoefening, een literatuurstudie en een case-onderzoek leverden een wetenschappelijke onderbouwing. In tal van overlegmomenten combineerden we die onderbouwing met de ervaring en inzichten van sociaal-cultureel werkers en van hun opleiders en opdrachtgevers. De resultaten van het voorafgaande onderzoek en het volledige beroeps- en competentiekader vind je op www.socius.be/pro2030.

HOE LEES JE DIT BEROEPSKADER?

Vijf invalshoeken geven je een goed beeld van de professionele inzet van sociaal-cultureel werkers. De eerste invalshoek blijft dicht bij de sociaal-cultureel werkers zelf en bij wat zij dag in en dag uit doen: de **taken** die ze opnemen, de **doeloriëntering** en het **waardenkader** die hen richting geven, de **kennis- en handelingsbasis** die ze daarvoor nodig hebben en de **kerncompetenties** die ze daarvoor inzetten.

De andere invalshoeken staan in toeneemende mate verder af van de controle- en invloedssfeer van sociaal-cultureel werkers zelf. De tweede invalshoek kijkt nog naar de **sociaal-culturele praktijken** waar sociaal-cultureel werkers middenin staan en waar ze professioneel een sterke invloed op kunnen uitoefenen. Een derde invalshoek kijkt met de bril van de **directe beroepscontext** of de wijze waarop de inzet van sociaal-cultureel werkers georganiseerd wordt. Een vierde invalshoek neemt nog iets meer afstand en zoomt in op de **positie** van sociaal-cultureel werkers in onze samenleving. De laatste invalshoek ten slotte kijkt naar die **samenleving** zelf. De samenleving evolueert voortdurend en bepaalt mee de inzet van sociaal-cultureel werkers.

Een sociaal-cultureel werker, wat doet die precies? *De 9 elementen die ons typeren*

Een beroepskader dat de specifieke vakkundigheid en beroepsethiek van sociaal-cultureel werkers preciseert én dat hun inzet situeert in de samenleving vandaag en morgen. Dat is het resultaat van de denkoefening 'PRO 2030' die Socius twee jaar geleden startte. Nu dat kader er ligt, legden we voor een laatste praktijktoets ons oor te luisteren bij de werkers zélf. Verschillende sociaal-cultureel werkers namen de tijd om naar zichzelf te kijken. Zij geven kleur en een gezicht aan hun beroep.

Tekst **Silke Jaminé & Marc Jans** / Foto's **Philippe Debroe, Thomas Geuens, Marc Hoflack, Netwerk Bewust Verbruiken, Kim Nijs, Bianca Stoicheci, TEDxLeuven, Jan Van Bostraeten, Tine Van de Vel**

In essentie zijn sociaal-cultureel werkers democratische professionals die methodische ondersteuning bieden bij veranderingsprocessen in onze samenleving. Zo dragen ze bij aan betekenisgeving, ontwikkeling van individuen, groepen en gemeenschappen en aan de vormgeving van een democratische, solidaire, inclusieve en duurzame samenleving ...

1. TAKEN

Ze doen dat in een grote diversiteit aan praktijken. Hierin komen steeds drie taakgebieden terug, telkens in andere situaties en in wisselende volgorde. De specifieke bijdrage van sociaal-cultureel werkers zit in het samen verbeelden van een gewenste situatie of toekomst en de weg daarnaartoe, het verbinden van mensen, groepen en gemeenschappen en het versterken van veranderpotentieel.

“Doordat we in het Red Star Line Museum een historisch verhaal vertellen, kunnen mensen die pas geëmigreerd zijn hun eigen verhaal in een breder perspectief plaatsen. Ze zien dat Antwerpen altijd al een stad van komen en gaan was. Dat geeft solidariteit, kracht en erkenning aan hun proces. De verhalen in ons museum geven hen hoop. Want migreren is helemaal niet zo gemakkelijk, er komt pijn bij kijken. Ook daaraan willen we een plaats geven.”

Nadia Babazia is publieksmedewerker in het Red Star Line Museum in Antwerpen. Nadia verbindt tijdens projecten en doorheen samenwerkingen diverse groepen Antwerpenaren met het museum. Door met hen een plek te zoeken voor hun verhaal versterkt ze dit en verbeelden ze samen een Antwerps perspectief dat migratie in het verleden, het heden en de toekomst waardeert.

Foto: Philippe Debroe/ FARO

2. DOELORIËTERING EN WAARDENKADER

In die veranderingsprocessen streven sociaal-cultureel werkers medezeggenschap na. Zo komt de democratie zelf in de kern van hun sociaal-cultureel handelen te staan, het zijn democratische professionals. Mensenrechten vormen hun waardenkader.

“De slogan van Broederlijk Delen is ‘Tot iedereen mee is’ en ik kan me daar ongelooflijk goed in vinden. En bij de Chiro stond er: ‘De Chiro wil alle jongeren in Vlaanderen en Brussel in hun vrije tijd samenbrengen.’ Je ziet dat ik vaak met missies bezig ben (lacht). Voor mij betekent dat ook echt dat ik daar een strijd rond voer. Ik denk dat dat over rechtvaardigheid gaat. Voor mij heeft het ook te maken met het gemeenschapsvormende. Dat wat je ook doet, je iedereen probeert mee te krijgen.”

Merijn Van de Geuchte is diensthoofd Noord bij Broederlijk Delen in Brussel en werkte lange tijd bij Chirojeugd Vlaanderen. Voor hem vertaalt de inzet voor een solidaire en inclusieve maatschappij zich in de missie van een organisatie en vraagt dit vooral de actieve inzet van ieder teamlid.

Foto: Jan Van Bostraeten

3. GRONDHOUDING

Een democratische basishouding, ondernemerschap en het kunnen omgaan met onzekerheden schragen hun handelen.

“In alles wat ik doe probeer ik zo democratisch mogelijk te handelen, zodat iedereen zo goed mogelijk gehoord wordt. Projecten waarin mensen die niet spontaan naar je toe komen ook niet actief benaderd worden, zijn voor mij zwakke projecten. Vanuit de kennis dat er groepen zijn die niet spontaan hun stem verheffen en die we actief moeten opzoeken, heb ik de neiging om dingen inclusief aan te pakken door oog te hebben voor de verschillende leefsituaties en rugzakken van mensen.”

Stefaan Segaert is sinds kort opbouwwerker bij Samenlevingsopbouw in Kallo. Daarvoor was hij educatief medewerker bij Vormingplus Waas-en-Dender. Hij volgt al jaren wat er zich beweegt in het Waasland. Zelf beweegt hij zich vooral met de fiets.

Foto: Marc Hoflack

4. KENNIS- EN HANDELINGSBASIS

Ze doen dat telkens opnieuw in unieke situaties. Hun beroepsspecifieke *body of knowledge and skills* en praktische wijsheid vormen hun kennis- en handelingsbasis.

“Tussen een theoretisch kader en effectief voor een groep staan en uitdagingen aangaan is er nog een enorm verschil. Je moet dat dag in dag uit in de praktijk omzetten en je moet dag in dag uit met mensen omgaan. Zeker bij kwetsbare doelgroepen is je theoretische kennis niet voldoende en is voeling en affiniteit met de doelgroep minstens even belangrijk.”

Florinela Petcu is sociaal-cultureel werker bij Vormingplus regio Antwerpen en romaniste van opleiding. Ze spreekt Frans, Italiaans, Roemeens en Nederlands als vierde taal en beheerst bovenal de taal van een gedreven groepswerkster.

Foto: Bianca Stoicheci

5. KERNCOMPETENTIES

Ze zetten daartoe verschillende competenties in die ze via opleiding, vorming en ervaring kunnen ontwikkelen. Naast generieke competenties – die ze delen met andere beroepsgroepen – zetten sociaal-cultureel werkers ook vijf kerncompetenties in die kenmerkend en onderscheidend zijn voor hun beroep: veranderingsprocessen democratisch faciliteren, sociaal-culturele contexten lezen en verbeelden, werken met groepen en gemeenschappen, veranderingspotentieel versterken en andere vakgebieden overzien en betrekken.

“Informatie verzamelen en netwerken is erg belangrijk om internationaal op het beleid te kunnen wegen. Gelukkig hebben we partners die daar heel sterk in zijn. Zij hebben een grotere studiedienst en vaak ook meer middelen en mensen dan wij. De sterkte van Netwerk Bewust Verbruiken is het draagvlak dat we kunnen ontwikkelen. We hebben een breed netwerk van organisaties en een directe link met burgers die het belang van repareren in de praktijk kunnen omzetten.”

Rosalie Heens is sociaal-cultureel werker bij Netwerk Bewust Verbruiken in Brussel waar ze de Repair Cafés ondersteunt. Door die praktijken te betrekken bij Europese beleidsnetwerken helpt ze enerzijds veranderingsprocessen democratisch te faciliteren en versterkt ze anderzijds ook het brede veranderings-potentieel dat Repair-vrijwilligers beogen. In de internationale samenwerkingen die ze aangaat moet ze ook professionals uit andere vakgebieden, zoals onderzoekers en beleidsmedewerkers, betrekken en consulteren.

Foto: Netwerk Bewust Verbruiken

6. SOCIAAL-CULTURELE PRAKTIJKEN

Net als de zeer verscheiden taken die sociaal-cultureel werkers opnemen zijn ook de praktijken waarin zij zich engageren zeer divers. In die praktijken gaat het altijd om doelgerichte processen waarin belanghebbenden bijdragen aan veranderingen in een concrete sociale en culturele context.

“De RuimteVaart had vroeger een erkenning als klassieke buitenschoolse kinderopvang. Door de situering binnen een vereniging waar armen het woord nemen, was ouderparticipatie heel belangrijk. Maar door de beperkte middelen was die combinatie van opvang én ouderparticipatie moeilijk vol te houden. We maakten een omschakeling van een klassieke kinderopvang naar een speelplek voor zowel ouders als kinderen. We kozen dus heel expliciet om samen met de gezinnen te werken. Dat betekende wel dat sommige ouders hun opvang verloren, want plots werd van hen verwacht om samen met hun kinderen te komen. Wij trokken echt de kaart van samen spelen, samen nadenken over wat we kunnen doen met een beperkt budget, samen zoeken naar een oplossing voor een woedebui ... zonder opnieuw de rol van expert op te nemen.”

Saskia De Bruyn was lange tijd sociaal-cultureel werker bij de RuimteVaart in Leuven waar ze met mensen in armoede werkte. Nu hoopt ze als onderzoeker en docent aan de UCLL dat brede perspectief dat je leefwereld doorbreekt mee te geven aan een volgende generatie sociaal-cultureel werkers.

Foto: TEDxLeuven

7. BEROEPSCONTEXT

In de beroepsuitvoering spelen de condities, organisatie en omstandigheden mee die buiten de directe controlesfeer van sociaal-cultureel werkers liggen. Om in relatie tot al die factoren vakkundig aan de slag te gaan, claimen sociaal-cultureel werkers een zekere autonomie, engageren ze zich in netwerken en delen ze hun ervaringen en reflecties daarover in praktijkgemeenschappen.

“Ik werk niet voor de stad. Ik werk voor de jonge mensen die in deze stad leven. En dat is een moeilijk verhaal, want zij zijn mijn werkgever niet. Dat maakt dat ik het participatieve heel belangrijk vind. Als wij bijvoorbeeld naar een meerjarenplanning toe werken, dan kan het niet dat wij op ‘onzen bureau’ wat ideeën opwerpen. Dat vind ik niet zinvol. Ik wil gaan luisteren naar jonge mensen. Ik wil weten wat zij vinden dat wij moeten doen. Het is pas goed als we die ideeën meenemen en hen betrekken in de uitvoering ervan.”

Toon Vanotterdijk is sociaal-cultureel-werker binnen de jeugddienst van de stad Hasselt. Hoewel hij een hart en een oor voor jongeren heeft, voelt hij zich als kersverse papa nu al te oud en te saai om te weten wat cool is.

Foto: Kim Nijs

8. BEROEPSPOSITIONERING

Sociaal-cultureel werkers handelen niet los van de samenleving. Dat kan ook niet anders voor professionals die meewerken aan maatschappelijke veranderingsprocessen. Vanuit die rol in de civiele samenleving krijgen ze te maken met voortdurende positionering en herpositionering van verschillende spelers en kunnen ze onontgonnen terreinen betreden.

“Als directeur van De Roma is mijn gevoeligheid voor sociale thema’s even essentieel als oog hebben voor de logica van een overheid en marktspelers. Ik zie het als een soort correctie op het commerciële van de organisatie. We zeggen vaak: ‘We gaan geen concertzaal worden’. Al zien veel mensen ons wellicht wel zo. Het bewaken van dat sociale aspect van de volksschouwburg is een constante opdracht.”

Danielle Dierckx coördineert als directeur van De Roma in Antwerpen een uiteenlopende professionele ploeg en een enorme groep vrijwilligers.

Foto: Thomas Geuens

9. SAMENLEVING

Die (civiele) samenleving staat nooit stil, ontwikkelt zich en verandert. Die ontwikkelingen en veranderingen zijn de inzet van sociaal-cultureel werkers en zijn ook bepalend voor hun inzet.

“Een veilige context creëren, maar toch ook zorgen dat je aansluiting blijft vinden bij de actualiteit, bij wat er vandaag gebeurt, bij diversiteit ... Die brug slaan zodat je het gesprek kan blijven voeren. Zodat pijnpunten benoemd kunnen worden en je tot formules komt die vandaag in onze samenleving werken. Dat is ook de enige manier waarop immaterieel erfgoed – dus erfgoed dat leeft – kan overleven. Doordat het zich telkens opnieuw aanpast aan wat er leeft en aan wat er morgen in onze samenleving nodig is.”

Jorijn Neyrinck is sociaal-cultureel werker bij Werkplaats Immaterieel Erfgoed. Ze heeft een hart voor erfgoed dat in de handen en hoofden van mensen leeft: ambachten, tradities, rituelen, gebruiken. Dit immaterieel erfgoed ziet ze terug in de levendige diversiteit aan mensen, culturele tradities en praktijken die onze samenleving rijk is.

Foto: Tine Van de Vel

Benieuwd welke tendensen zich tegen 2030 in het sociaal-cultureel werk zullen aftekenen? Ga zeker eens kijken op www.socius.be/pro2030. Daar vind je ook een uitgebreide toelichting bij de 9 elementen die het sociaal-cultureel werk typeren én alle illustrerende portretten.

Het coronadagboek van vrijwilligerscoach Kristine Beckers

Tekst & foto's Kristine Beckers

Bond zonder Naam, dat zijn ruim 100.000 sympathisanten en 600 vrijwilligers die zich samen inzetten voor mensen in kansarmoede, gevangenschap of eenzaamheid. En laat dat laatste niet zo vanzelfsprekend zijn in deze bizarre tijden van bubbels, social distancing en telewerken. Vrijwilligerscoach Kristine Beckers hield in augustus een week lang een coronadagboek voor ons bij waarin ze een inkijk geeft in verschillende coronaproof projecten.

MAANDAG

DINSDAG

Maandag 10 augustus

‘Je hoeft niets te krijgen om dankbaar te zijn.’
Werken van thuis uit: naar kantoor in 2 seconden in plaats van de gewoonlijke non-Covid-geplaagde 25 minuten. De werkdag begint nog stevast met een goede tas koffie en het checken van de vele mailboxen die onder mijn toezien vallen voor verschillende projecten: de Oewist Belcirkels, Traliepost, vrijwilligerswerk, Walkie Talkies, vormingen, ... Nu iedereen zoveel mogelijk van thuis uit werkt en de vrijwilligers niet naar kantoor mogen komen, vallen sommige van hun taken ook op mij. Mijn appreciatie voor hun inzet vergroot terwijl ik al vol lof ben voor de intrinsieke motivatie waarmee zij dat kleine goede in hen inzetten voor een betere samenleving.

De Oewist Belcirkels – kleine cirkels van zeven mensen waarin mensen elkaar opbellen. Geen infectie, maar connectie. Hoe gaat het met de

vrijwilligers? En verder: opvolging van surveys, nieuwe inschrijvingen verwerken, bestanden updaten, locaties bevestigen voor vormingen in november en januari, een workshop plannen voor de 10-daagse van de Geestelijke Gezondheid, ...

Deze dag mag ik afsluiten met een interview voor een nieuwe positie om administratieve en coördinerende ondersteuning te bieden voor de Oewist Belcirkels. Ik ben blij dat ik Monique als nieuwe vrijwilliger mag verwelkomen binnen onze werking. Ze zal starten in september.

Dinsdag 11 augustus

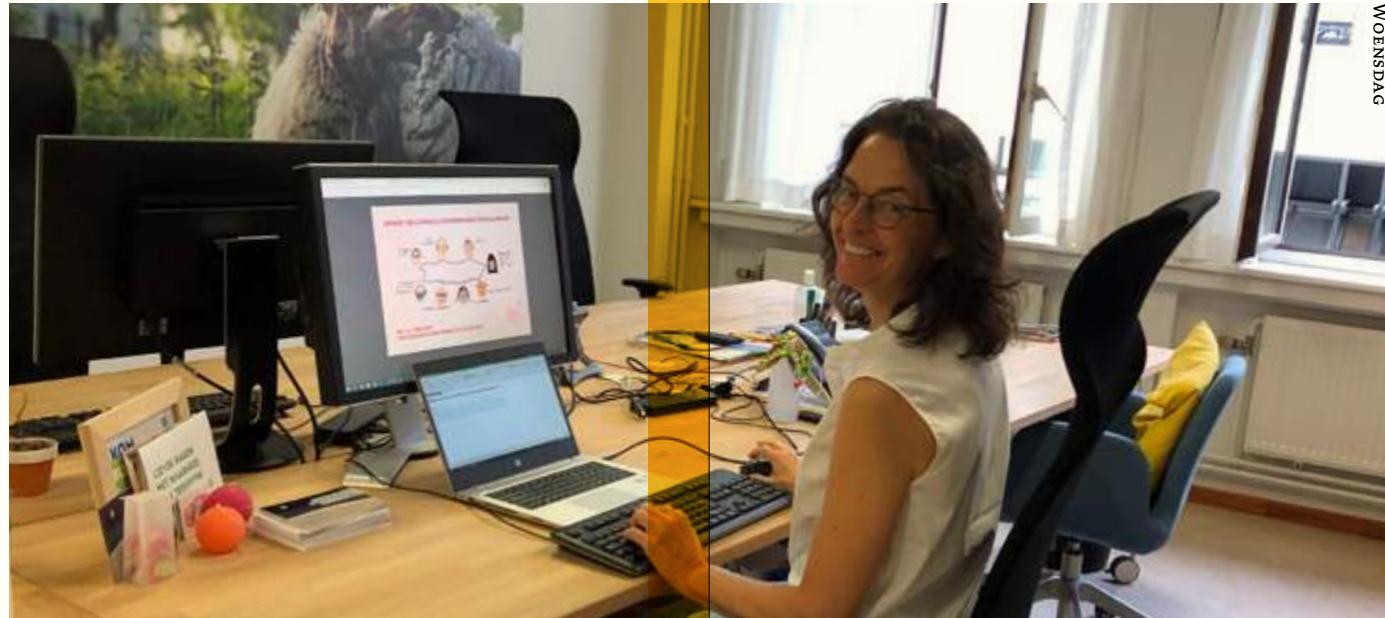
Walkie Talkies, ons project bestaande uit buurtwandelingen om mensen in verbinding te brengen met elkaar en de natuur, krijgt vorm en is in zijn pilootfase. Reeds 15 nieuwe vrijwilligers hebben de survey ingevuld die polst naar hun engagement en motivatie. Onze eerste Zoom-meeting vindt deze avond plaats om de nieuwe vrijwilligers te verwelkomen en het project uit te leggen. Spannend, zo een eerste visueel contact. Nog even en we kunnen live ontmoeten. Na een vlot en aangenaam online samenzijn nog een opvolgingsmailtje sturen naar de deelnemers met de presentatie en de socialmedialinken. Het was een lange dag. Om 21u sluit ik af.

Woensdag 12 augustus

Toch even naar kantoor vandaag ... De lege bureaus rondom mij: een teken van de tijden. Ik mis de echte ontmoetingen met de collega's. Het wordt een dagje gevuld met de ene online meeting na de andere. 'Meetings, bloody meetings' van John Cleese lijkt een humoristische abstractie uit het verre verleden nu Teams, Zoom, etc... ons in een andere realiteit duwen. Online meetings met het communicatieteam, met Oewist Belcirkel-vrijwilligers, met UX-experts voor onze nieuwe website, met vrijwilligers van de diverse projecten. En een face-to-facemeeting met beleidsmedewerker Ine, waar ik een fijne samenwerking mee heb om dingen uit de grond te stampen en elkaar te bevragen.

Donderdag 13 augustus

'Wanneer willen moeten overstijgt, in alle vrijheid.' Woorden die me te binnen schoten naar aanleiding van vrijwilligerswerk, en die me elke dag doen realiseren hoe goed ik het heb.

WOENSDAG

ZATERDAG

ZONDAG

VRIJDAG

DONDERDAG

Vormgeving Walkie Talkies, communicatie Oewist Belcirkels, Kracht van Luisteren, Gewoon Zijn,... alle projecten komen aan bod tijdens deze gevarieerde dag. De stand van zaken bespreken met de directie. Waar zijn we mee bezig? Hoe loopt het? ... Goe bezig!

Vrijdag 14 augustus

Om 8u ontmoet ik Diane op kantoor om de hitte te vermijden. Zij is een van de vaste vrijwilligers bij Bond zonder Naam. Traliepost, ons project dat burgers en gedetineerden met elkaar in verbinding brengt, heeft door de coronatijden een hele aanpassing moeten doorgaan. Er ontstond een samenwerking met verschillende diensten binnen gevangenissen, zodat de eenzaamheid toch niet zou toenemen tijdens deze crisis. Toch fijn om als organisatie een bijdrage te kunnen leveren op het vlak van eenzaamheid.

Walkie Talkies wordt een project dat verschillende thema's aankaart en we exploreren de verschillende mogelijkheden voor de posters die de vrijwilligers gaan gebruiken om hun wandeling kenbaar te maken.

Lunch samen met Diane. Ik probeer de tijd te nemen om de verschillende vrijwilligers ook op persoonlijk vlak beter te leren kennen. Verder: een verkennend gesprek met mogelijke partners in verband met onze eenzaamheidscampagne. Meeting met de vormingscoach voor onze vormingsvrijwilligers van de Kracht van Luisteren. We bespreken hoe we de training gaan aanpakken, de rekrutering van nieuwe vrijwilligers en hoe we de motivatie van de vrijwilligers hoog zullen houden zodat zij hun engagement kunnen blijven handhaven. Het was een mooie week.

Zaterdag 15 augustus

Even inchecken nadat ik een WhatsAppje krijg van twee vrijwilligers van de Oewist Belcirkels. Het zijn kleine dingetjes die even besproken moesten worden, maar voor de rest is het stil vandaag.

Contact gemaakt met een potentiële grafisch ontwerper voor de posters van Walkie Talkies.

Zondag 16 augustus

'Niks moet, niksken mag.' Op het werk zie ik vele spreuken passeren, maar deze neem ik vandaag ten harte.

Betül Demirkoparan: “Theekransjes zijn leuk maar je mentaliteit is het belangrijkste, niet wat je eet of drinkt”

Betül Demirkoparan is doctoraal onderzoeker aan de KU Leuven en focust in haar onderzoek op de culturele en religieuze identiteitsvorming bij moslimjongeren in België. We spraken met haar af om meer te weten te komen over dit heel nieuwe onderzoeksgebied waarin zij pioniert. Een echte must-read voor iedereen die met mensen met een migratieachtergrond werkt.

Tekst **Hilke Charels** / Foto's **Sam Gilbert**

Socius: Bedankt om tijd te maken in je drukke agenda om de resultaten van je onderzoek met ons te delen, Betül. Hoe zou je je eigen identiteitsvorming omschrijven?

Betül Demirkoparan: “Ik ben een Vlaams meisje dat in Leuven studeert, in heb Turkse roots, ik ben Belg, ik ben hier geboren en opgegroeid en woon al acht jaar in Brussel. Al deze deelidentiteiten komen samen in mijn identiteitsconstructie.”

Dat je een native researcher bent heeft waarschijnlijk veel voordelen.

“Zeker en vast. Ik ben een onderzoeker die vertrouwd is met de gemeenschap. In sociologisch veldonderzoek is dat heel belangrijk. In tegenstelling tot de media en politici leg ik als researcher de focus op wetenschappelijk onderzoek, dus op alles wat écht is. In plaats van labels te plakken of mensen te categoriseren sta ik als wetenschap-

per *in* het veld: ik ontmoet echte mensen, praat met hen, luister naar hun uitingen, vraag door en probeer hun leefwereld en gedachten naar boven te halen en te interpreteren. Dat is niet zo gemakkelijk.

Een voorbeeld: ik vraag een pas afgestudeerde 18-jarige jongeman wat de islam voor hem betekent. Als hij dan zegt dat de islam een *way of life* is en centraal staat in zijn identiteit dan probeer ik door te vragen en te identificeren wat hij precies bedoelt. Het gaat niet enkel over datgene waaraan hij het eerste denkt. Door dieper te graven probeer ik zijn woorden zo juist mogelijk te interpreteren. Ik geef hem ook de tijd om zijn gevoelens te uiten. Het gebeurt weleens dat ik omwille van mijn profiel als theologe en native researcher meer vertrouwen krijg dan een journalist. Door de recente commoties en uit angst dat zijn woorden

verkeerd geïnterpreteerd of verdraaid worden kan een respondent een gesloten houding vertonen. Een juiste communicatie, expertise in het veld, kennis van de religie en de cultuur en de competentie om analytisch te denken zijn onmisbaar voor een juiste analyse.”

Vandaag is er in het publieke debat een fixatie op de ‘Vlaamse identiteit’ en wordt de identiteitsontwikkeling bij moslimjongeren door de media inderdaad vaak eenzijdig geïmagineerd. Wat is het effect hiervan op jongeren?

“In heel Europa polariseert het debat. En bij de jongeren die ik bevraag stel ik uit hun uitingen vast dat zij dit heel concreet merken. Het is bijvoorbeeld opmerkelijk dat de moskee steeds belangrijker wordt voor moslimjongeren terwijl ze minder voeling hebben met de traditionele moskeestructuur in vergelijking met hun ouders. Ze gaan misschien enkel voor het vrijdaggebed of tijdens het Offerfeest

voor rituelen. Ik zie dat de moskee bij jongeren centraal staat als identiteitsmaker en dat het een heilige plaats blijft die ze moeten

‘beschermen’. Hoe komt dat? Ik heb mij dat heel lang afgevraagd. Uit mijn gesprekken blijkt dat zij de moskee net belangrijker vinden door die polariserende uitspraken. Of omdat er varkenskoppen worden achtergelaten, hakenkruisen getekend of omdat de voorzitter dreigbrieven ontvangt dat de moskee in brand gestoken zal worden. Moslimjongeren zien onderdelen van de islam zoals de moskee als een houvast en plooiën zich terug op de islamitische identiteit.”

Als tegenreactie op die polarisatie?

“Ja. Het is natuurlijk niet wetenschappelijk onderzoekbaar of iemand religieuzer wordt of niet, maar op basis van de uitingen, gedragingen en hun gedachtegoed kan ik niet zeggen dat jongeren meer praktiserend zijn. Ik kan niet zeggen dat zij bijvoorbeeld meer praktiseren omdat ze zich focussen op de islamitische identiteit. Zij plooiën zich terug op de islamitische identiteit als tegenreactie. Een groot deel van de jongeren geeft

aan dat ze zich bedreigd voelen als iemand zegt dat moslims en de islam hier niet thuishoren. De moskee krijgt een andere betekenis en wordt een plaats die ze moeten beschermen.”

Mogen we dan stellen dat moslimjongeren eigenlijk seculariseren?

“Als ik naar de mainstream kijk zie ik toch wel liberale en seculiere aspecten in hun identiteitsvorming. Maar daar horen we nooit iets over. ‘De radicale prediker’, ‘de boerka’... We horen enkel berichten over radicaliserende moslimjongeren terwijl dat een zeer kleine minderheid is. Mijn onderzoek focust op moslims en de islam in het dagelijkse leven.

Het is zeer interessant om te observeren hoe de nieuwe generatie moslims zich positioneert binnen een seculiere liberale maatschappij. De nieuwe generatie is heel creatief in de manier waarop zij het moslim-zijn en het westerse samen-

brengen. Uit de manier waarop jonge moslimvrouwen zich kleden kan veel afgeleid worden. Als we jonge moslima’s observeren zien we dat ze weinig interesse hebben in het dragen van een boerka of chador. Zij proberen meestal modern en modieus over te komen. Ze kopen hun hoofddoek bijvoorbeeld in de Mango of de Zara en combineren de kleur ervan met hun outfit. Soms wikkelen ze die rond hun hoofd en dragen ze er grote oorbellen bij in dezelfde kleur om zo een soort ‘hijabista’-stijl (samenvoeging van hijab en fashionista, *nvd*) te creëren. Dat is meestal de mainstream moslim die over straat loopt.”

Wat zijn de voornaamste verschillen tussen de jongeren en hun ouders of oudere generaties?

“Bij de derde en vierde generatie moslims zijn die verschillen al heel duidelijk, de tweede zit nog in een overgangsfase. Vooral de derde en vierde generatie zitten vast tussen twee dynamieken. Aan de ene kant wijzen ze de islam van hun

ouders af en gaan ze op zoek naar de ware, pure islam. Het afwijzen van de islam van de ouders is meestal niet negatief, maar is het resultaat van de afname van culturele aspecten uit het thuisland. Jongeren groeien op in een andere context en proberen het moslim-zijn te herdefiniëren. Mijn respondenten zeggen vaak: ‘De islam van mijn ouders, dat is niet de echte islam, er is veel bijgeloof’. Zij maken dus een onderscheid tussen cultuur en religie. En aan de andere kant proberen ze een antwoord te formuleren op de liberale seculiere samenleving. Ze zitten klem tussen die twee dynamieken, het wringt. Maar dit zorgt er net voor dat ze creatief en innovatief worden. Dit geldt natuurlijk niet voor iedereen. Bij sommigen kan het moeilijk verlopen. Erkenning, transparantie en aanwezigheid binnen de publieke sfeer lijken me daarom zeer belangrijk. In dit licht kunnen middenveldorganisaties gezien worden als belangrijke begeleidende instanties en actoren.

Door deterritorialisatie en de wijziging van de plaats verandert ook de wijze van refereren aan religieuze kennis, de invulling van het moslim-zijn en de identiteitsvorming. Diaspora’s zijn niet louter verplaatsingen, het zijn ook actieve definiëringsprocessen. De manier waarop moslims zichzelf binnen de samenleving positioneren verandert

dus ook. En dat zien we vooral bij de derde en vierde generatie. De nieuwe generatie probeert de islam te positioneren binnen

de westerse seculiere samenleving. In vergelijking met de vorige generatie proberen ze meer plaats te nemen in de publieke ruimte. Bij initiatieven die betrekking hebben op religie nemen ze zelf het heft in handen.”

Op welke manier nemen ze het heft in eigen handen?

“Ik zal een voorbeeld geven: voor de eerste moslimmigranten waren de ‘traditionele’ moskee-imams de religieuze autoriteiten. Bij elke vraag over de islam werd er naar hen verwezen. De toenmalige gebedshuizen waren meestal garagemoskeeën. Moslimmigranten

hingen er de Turkse of Marokkaanse vlag op en kwamen er samen om thee te drinken vanuit heimwee naar Turkije of Marokko. Bij de nieuwe generatie moslims is deze voeling niet zo sterk. Moslimjongeren hebben geen behoefte aan een stukje Turkije of Marokko. Ik merk op dat weinig jongeren vandaag refereren aan de ‘traditionele’ lokale moskee-imam. Ze zoeken islamitische kennis op via het internet of volgen islamcursussen of lezingen in islamitische kenniscentra.

Moslims richten vandaag ook hun eigen islamitische kenniscentra op, meestal los van de moskee. In de wetenschap noemen we dat het autonome religieuze veld. De moskee blijft belangrijk voor rituelen of bijeenkomsten voor bijvoorbeeld het vrijdaggebed, maar nieuwe islamitische kennisproductie gebeurt meestal in kenniscentra. Deze nieuwe educatiecentra gebruiken de moderne mediatechnieken actief: via sociale media wordt een breder publiek bereikt waar livestream fatwa’s worden gegeven. Zo kan je live zien met welke vragen jongeren zitten. Deze centra zijn anders gestructureerd en hebben het doel om een antwoord te bieden op de noden en behoeften van Europese of Belgische moslimjongeren. Hun noden zijn anders dan die van de eerste generatie moslimmigranten.”

“Diaspora’s zijn niet louter verplaatsingen, het zijn ook actieve definiëringsprocessen.”

Wat zijn zoal vragen waar jongeren vandaag mee zitten?

“Mag ik als moslim of moslima in het Belgische leger werken als de kans bestaat dat ik naar Syrië gestuurd word om te strijden tegen moslims? Het is mijn droomjob, maar is dat wel (halal) toegestaan? Mag ik trouwen met een niet-moslim/a? Of vragen over *islamic banking*. Dat zijn heel interessante vragen die twintig à dertig jaar geleden weinig gesteld werden. Om op deze vragen te antwoorden heb je fatwa-commissies en oelama’s (islamitische geleerden, *nvd*) nodig. Er zijn vandaag eigenlijk niet genoeg geleerden die hierop focussen en innovatieve antwoorden kunnen formuleren.”

Kunnen jongeren goed praten met hun ouders over hun leefwereld en de moeilijkheden voor hen in de samenleving?

“Moeilijk. Net daarom kunnen sociaal-culturele verenigingen als begeleiders belangrijk zijn. De ouders zijn meer de Turkse of Marokkaanse moslims terwijl de jongeren zich meer identificeren als Belgische moslims. Ze zijn geen migranten meer. Bij een diaspora ga je alles opnieuw definiëren: je religie, je cultuur, hoe je jezelf positioneert binnen de samenleving, jezelf, je identiteit ... Het is belangrijk dat hier democratisch mee wordt omgegaan, zodat je je identiteit kan vormgeven en kan bestaan als individu zonder een deelidentiteit op te zeggen om te kunnen participeren binnen de maatschappij.

Een heel interessant voorbeeld: ik heb vorig jaar een onderzoek gevoerd in een islamklas bij leerlingen van het eerste en tweede leerjaar in een school in hartje Brussel. Zij waren dus 6, 7 jaar oud. Ik vroeg de kinderen om een tekening te maken van het hiernamaals, het paradijs: de plaats waar goede mensen naartoe gaan als ze sterven. Waar je jouw lievelingseten mag eten, waar je kan spelen met jouw lievelingsdier en waar je jouw lievelingsmensen terugziet. Alles gebeurt er wat je wenst. Het was echt héél verrassend voor mij: er waren leerlingen bij die een graf tekenden met een kruis op. Hun lievelingsdier? Een hond. Je moet weten dat een hond in huis hebben iets typisch West-Europees is. In Marokko of Turkije zie je dat niet vaak. Hun lievelingseten: frietjes met mayonaise. Ze tekenden ook een Belgische vlag met daarnaast een Marokkaanse of Turkse vlag.

Zo zie je maar hoe die kinderen hun identiteit construeren. Als native researcher probeer ik verworven data zo juist mogelijk te interpreteren. Een kruis, een hond, frietjes ... dat zijn belangrijke symbolen die heel veel zeggen over de leefwereld van de derde en vierde generatie Belgische moslims. Ik werk normaal met adolescenten en had dit eigenlijk niet verwacht. Zij zijn meer Belgisch en moslim. De Turkse of Marokkaanse soort moslim-zijn van de eerste generatie moslimmigranten erodeert. De nieuwe generatie is kritisch en bevragend. Dát is de toekomst. En daar moeten we een antwoord op formuleren.”

Hoe kunnen sociaal-culturele verenigingen hierop inspelen?

“Door meer ruimte te geven. Veel jongeren krijgen de kans niet om zichzelf te ontwikkelen omdat zij gereduceerd worden tot hun achternaam, religie of cultuur. Ze worden geconfronteerd met veel vooroordelen die gebaseerd zijn op mediabeelden die losstaan van de realiteit. Sociaal-culturele verenigingen kunnen een heel grote bijdrage leveren door deze mensen te integreren in de publieke ruimte zodat ook zij de kans krijgen om te bestaan met al hun deelidentiteiten.

Ben je moslim?, ‘Ben je Belg?’, ‘Ben je Turk of ben je Belg?’ ... alsof je geen Belgische moslim kan zijn. Zo’n vragen gaan in tegen de complexiteit van wat identiteit eigenlijk is. Ik probeer mijn deelidentiteiten als een verrijking te zien, maar er is een grote groep die die kans niet krijgt. Sommige mensen geven zelfs een andere naam op om werk of huisvesting te vinden. We kunnen vandaag misschien wel inschatten welke toekomstige problemen dit zal meebrengen, maar de tijd zal het uitwijzen.”

Het is waarschijnlijk geen evidente vraag, maar hoe zie jij de toekomst voor jongeren met een migratieachtergrond met de recente politieke ontwikkelingen?

“Sociaal-culturele organisaties worden alsmaar belangrijker en krijgen nu een grotere rol en meer verantwoordelijkheid. Er is nood aan een beweging of dynamiek met rolmodellen binnen de dominante publieke sfeer. Sociaal-culturele organisaties zijn ook belangrijk om de polarisatie tegen te gaan omdat zij centraal staan in de maatschappij. Ik noem hen de barometers van de samenleving. Scholen zijn de barometers. Wetenschappelijk onderzoek is ook een barometer. Zij geven weer wat er zich écht afspeelt binnen de samenleving. En als je weet wat er zich afspeelt kan je de toekomst scherper zien.”

Is er nog iets wat je graag wilt meegeven aan sociaal-cultureel werkers?

“Weet goed wie je doelgroep is. Wat is hun leefwereld? Hoe positioneren zij zich tegenover anderen? Hoe proberen zij een positie in te

nemen binnen de dominante publieke sfeer? Je werkt niet meer enkel met migranten of allochtonen, maar met Belgische moslims. De cultuur van theebransjes en gebakjes erodeert geleidelijk aan. Het is wel leuk als iedereen iets van de eigen cultuur meebrengt, dat is verrijkend en dat mogen we nooit vergeten. Maar je mentaliteit is het belangrijkste, niet wat je eet of drinkt. Hoe nieuwe generaties naar de dingen kijken verandert heel snel en daar mag meer rekening mee gehouden worden.

“Sociaal-culturele organisaties zijn de barometers van de samenleving en worden alsmaar belangrijker om polarisatie tegen te gaan.”

Jezelf de vraag stellen: wie zijn zij en hoe kan ik een bijdrage leveren? Het is niet meer de Hoessein of Fatima die een beetje gebrekkig Nederlands kan of die in de mijn werkt en enkel een Turkse omgeving gewend is. Nee, het is die Aisha, Mariam of Ahmed die echt gewoon Belgisch is.”

Heb je na het lezen van dit interview nog vragen voor Betül Demirkoparan? Stuur haar dan zeker een mail via betul.demirkoparan@kuleuven.be. Misschien help je zo haar aan nieuwe ideeën voor haar onderzoek.

Van betrokkenheid naar vrijwillige actie in 3 bewegingen

Opmerken, ontginnen en ondersteunen

Tekst Jozefien Godemont / Foto's Sam Gilbert

'Wij zien vooral betrokkenheid bij onze vaste vrijwilligers, terwijl deelnemers eerder shoppen in ons activiteiten aanbod.' *'Mensen melden zich regelmatig op onze website als kandidaat-vrijwilliger, maar als we hen wat later contacteren, reageren ze niet meer...'* *'We zien sommige vrijwilligers na een tijdje afhaken en begrijpen niet altijd waarom.'* Uitspraken die jij misschien herkent? Hoe zet je betrokkenheid om in vrijwillige actie? En hoe versterk je ze? De sleutels liggen in het opmerken, ontginnen en ondersteunen van betrokkenheid.

1. OPMERKEN: JOUW VRIJWILLIGERSPOTENTIEEL IN KAART BRENGEN

Betrokkenheid is iets dat groter is dan onszelf, dat ons als persoon overstijgt. Mensen voelen zich bijvoorbeeld betrokken bij kansarme kinderen zonder laptop in tijden van preteaching, bij de globale opwarming van de aarde of bij het straatfeest in hun buurt. Betrokkenheid leeft op verschillende niveaus: missie, organisatie, mensen, activiteiten en opbrengsten. Iemand kan zich bijvoorbeeld betrokken voelen op vredesvraagstukken. Dan kan de betrokkenheid uitgaan naar verschillende organisaties, zoals Vrede vzw, Pax Christi Vlaanderen en Vredesactie. De betrokkenheid kan zich ook richten op mensen, bijvoorbeeld oorlogsvluchtelingen. Betrokkenheid op het niveau van de missie, de organisatie en mensen is sterk en draagt veel potentieel tot vrijwillige actie in zich.

Maar ook activiteiten creëren betrokkenheid: deelnemen aan acties en betogingen, een vorming of training volgen, een lezing bijwonen ... Het laat mensen niet onbewogen. En ten slotte kan de betrokkenheid ook te maken hebben met concrete opbrengsten: een tijdschrift dat je maandelijks in de bus krijgt, een bibliotheek waarin je kunt grasduinen, een korting op een boek als lid. Mensen waar je als organisatie mee verbonden bent via activiteiten en opbrengsten zijn dan wel minder sterk betrokken, maar je kan hen zeker aanspreken en uitnodigen tot vrijwillige actie. Er bewegen zich dus altijd meer betrokken mensen om je organisatie heen dan de groep vrijwilligers die zich voor je inzet. Zij vormen jouw vrijwilligerspotentieel.

RANDVOORWAARDEN ¹	SUGGESTIES
EENVOUD:	
› Vermijd drempels of omwegen voor mensen die in actie willen komen	- Voorzie een aanspreekpersoon met een gezicht (foto) en duidelijke contactgegevens
› Nodig mensen uit om in actie te komen	- Plaats de info voor vrijwilligers prominent aanwezig op je homepage - Lanceer een call-to-action via je social media - Spreek mensen persoonlijk aan op activiteiten
› Maak duidelijk wat het oplevert om in actie te komen	- Geef aan hoe mensen kunnen bijdragen aan jouw missie - Wijs op de mogelijkheden tot het opbouwen van competenties, verbinding met anderen en autonomie
PRIORITEIT:	
› Zorg dat mensen die zich willen inzetten snel en effectief geholpen worden	- Neem snel en persoonlijk contact op (bij voorkeur telefonisch) - Kun je niet meteen contact opnemen? Stuur dan een bevestigingsmail met het maximum aantal dagen waarbinnen de kandidaat-vrijwilliger een antwoord krijgt
› Neem iedereen die aangeeft zich op een of andere manier te willen inzetten serieus	- Sta open voor wie zich aanbiedt, ook als die persoon niet past binnen een bepaald vooropgesteld profiel - Luister naar het verhaal van de kandidaat-vrijwilliger en ga op zoek naar een match tussen motivatie en missie
TOEGANKELIJKHEID:	
› Maak duidelijk waar en wanneer mensen in actie kunnen komen	- Omschrijf alle mogelijke vrijwilligerstaken - Werk met persona (karakterisering van een bepaald type) - Omschrijf de plaatsen en mogelijke tijdstippen van vrijwillige inzet

1 Deze tabel is gebaseerd op de checklist 'Van betrokkenheid naar actie' van Verenigingen & Stichtingen.

2. ONTGINNEN: DREMPELS TOT VRIJWILLIGE ACTIE WEGWERKEN

Nu is het nog een kwestie van jouw vrijwilligers-potentieel te ontginnen. Om betrokkenheid om te zetten in actie werk je best alle drempels weg. Hoe? Maak het mensen gemakkelijk om in actie te komen. Geef prioriteit aan hun betrokkenheid. Wees duidelijk over waar en wanneer mensen in actie kunnen komen. Schat de tijd in die het hen kost.

De Nederlandse organisatie Verenigingen & Stichtingen ontwikkelde een handige checklist met belangrijke randvoorwaarden voor vrijwillige actie. Zijn die randvoorwaarden in jouw organisatie vervuld? In de volgende tabel vind je per voorwaarde enkele suggesties.

› Omschrijf eventuele toegangseisen die waar nodig getoetst worden in een intake	- Omschrijf kort en bondig welke toegangseisen je stelt en geef aan dat deze bespreekbaar zijn
› Voorzie een helpdesk om mensen op weg te helpen en vragen te beantwoorden	- Voorzie een chatfunctie of telefonische permanentie - Voorzie een FAQ op op je website
TIJD:	
› Maak duidelijk hoeveel tijd de inzet kost die je van mensen verwacht	- Vermeld eventueel een minimuminzet
› Ga na of mensen die tijd echt beschikbaar hebben	- Bevraag hoeveel uren mensen zich per week of maand kunnen inzetten, tijdens de week of het weekend, ...
› Bied voldoende ruimte voor flexibele inzet	- Laat mensen zelf kiezen hoe vaak en voor hoe lang ze zich inzetten

3. ONDERSTEUNEN: INDIVIDUELE EN COLLECTIEVE BETROKKENHEID VERSTERKEN

Eens je vrijwilligers aan boord hebt, wil je ze natuurlijk betrokken houden. Betrokkenheid heeft zowel een individuele als een collectieve component. Je kunt beide versterken.

Individuele betrokkenheid

Iedere persoon voelt de drang om te groeien en zichzelf te ontwikkelen. Daarbij spelen drie basisbehoeften een rol: autonomie (jezelf mogen zijn en je eigen keuzes maken), competentie (goed zijn in iets en daar ook erkenning voor krijgen) en verbondenheid met anderen (veilige en harmonieuze relaties met andere mensen kunnen aangaan). Vrijwillige inzet biedt bij uitstek kansen om deze basisbehoeften te vervullen.

Je kan aansluiten bij de behoefte aan autonomie door mensen keuzevrijheid te geven in de invulling van hun engagement. Eenmalig, kort en afgebakend of langdurig en intensief. In een vast of losser verenigingsverband. Geef ruimte aan creativiteit van onderop en sta open voor nieuwe ideeën. Laat mensen competenties ontwikkelen door informele leercontexten op te zetten, training *on the job* te voorzien of vormingen of lezingen aan te bieden. Creëer kansen om in verbinding te gaan. Onthaal vrijwilligers warm. Besteed aandacht aan de beleving en de dynamiek in de groep van vrijwilligers. Vier successen.

Elke vrijwilliger heeft een persoonlijke motivatiemix die bovendien verandert doorheen het engagement. Bespreek die motivatiemix regelmatig en ga na of ze nog in evenwicht is: vindt de vrijwilliger het nog leuk? Voelt het nog juist aan? En levert het nog voldoende op? Bewaak ook de ruilrelatie tussen jouw organisatie en de vrijwilliger. Zijn de verwachtingen en bijdragen nog in evenwicht? Mist de vrijwilliger niets in zijn of haar omkadering?

Collectieve betrokkenheid

Betrokkenheid heeft ook een collectieve component die je als organisatie moet koesteren. Zorg voor een sterk verhaal. Een verhaal waarin de organisatie aangeeft wat er fout loopt in de omgeving en hoe ze wil bijdragen aan verandering.

“De stap naar vrijwillige actie moeten mensen zelf zetten, je hebt er dus baat bij om die stap eenvoudig, prioritair, toegankelijk en haalbaar in de tijd te maken.”

Maak de ‘gedeelde wij’ of de community zichtbaar die zich herkent in jouw verbeterverhaal. Die gedeelde wij kan verschillende vormen aannemen: fysiek, bijvoorbeeld een groep, buurt of straat. Of figuurlijk, zoals de vertegenwoordigers van een generatie, een online community. Het is de verbinding en solidariteit tussen mensen en hun gedeelde bereidheid tot handelen.

Versterk gedeelde praktijken en handelingspatronen om de beoogde verandering te realiseren. Verzamel mensen om samen te leren, delen, toe-eigenen, doen of cocreëren. Een paar mooie voorbeelden: tijdens de Repair Cafés van Netwerk Bewust Verbruik leren mensen om fietsen en elektroapparatuur zelf te repareren. Curieus ontwikkelde Samen(k)leven zodat burengereedschap met elkaar kunnen delen. Vzw Toestand eigent zich braakliggende terreinen toe en ontplooit er activiteiten. Velt vzw zet mensen aan het samentuinen, al doende. En de Zinneke Parade in Brussel draait rond het cocreëren van een boodschap die wordt uitgedragen tijdens een parade.

IN EEN NOTENDOP

Om vrijwilligers aan boord te krijgen moet je hun betrokkenheid dus opschalen. Zonder betrokkenheid zou er geen vrijwillige actie zijn. Betrokkenheid is iets groots maar begint meestal heel klein. De eerste stap om vrijwilligers aan boord van je organisatie te krijgen: betrokkenheid in al haar gradaties opmerken. Pas als je ze opmerkt, kun je mensen uitnodigen om tot vrijwillige actie over te gaan. De stap naar die actie moeten mensen zelf zetten. Om jouw vrijwilligerspotentieel te ontginnen heb je er dus baat bij om die stap eenvoudig, prioritair, toegankelijk en haalbaar in de tijd te maken.

Tot slot is de betrokkenheid van vrijwilligers dynamisch: ze kan in intensiteit toe- of afnemen, een andere vorm aannemen. Blijvende ondersteuning is dus cruciaal. Dat doe je individueel: door in te spelen op de basisbehoeften, de motivatiemix en door de ruilrelatie bespreekbaar te maken. Maar ook collectief. Betrokkenheid wordt gedeeld in een community van mensen. Die community ondersteun je door een sterk verbeterverhaal in de wereld te zetten, mensen binnen de gedeelde wij met elkaar te verbinden, en door hun handelingspatronen tot verandering te versterken. Dan wordt iets ogenschijnlijk kleins al snel iets zichtbaar groots.

Wereldgerechten: het lekkerste uit de keuken van de RuimteVaart

Tekst Annemie Morris / Foto's Carl Vandervoort en Studio Wauters

In de zomer van 2018 vonden Ferm vzw (toen nog KVLV) en de Leuvense vzw RuimteVaart elkaar voor de uitwerking van het project 'Wereldgerechten. Het lekkerste uit de keuken van de RuimteVaart'. De RuimteVaart is een plek aan de vaart in Leuven waar mensen al meer dan 20 jaar actief samenwerken aan een wereld zonder armoede en uitsluiting. Samen met vrouwenvereniging Ferm werd een kookboek uitgewerkt waarbij de inspiratie voor de recepten kwam van de anderstalige vrouwen en mannen die meewerken in het sociaal restaurant van de RuimteVaart. De recepten werden samen uitgeschreven en aangevuld met persoonlijke verhalen. Annemie Morris, coördinator van het project vanuit Ferm, deelt haar ervaringen én een van haar favoriete receptjes.

Zoals veel goede dingen ontstond het idee voor dit project tijdens een lekkere maaltijd ... in het sociaal restaurant van de RuimteVaart waar ik regelmatig eens ga lunchen. De medewerkers koken graag hun favoriete gerechten en omdat heel veel verschillende nationaliteiten er vertegenwoordigd zijn, krijg je de hele wereld op je bord. Samen met de coördinator van de RuimteVaart Anna Raymaekers gebeurde een eerste brainstorm. Hoe het leuk zou zijn moesten de medewerkers van het restaurant hun kookkunsten kunnen delen met de vrouwen van Ferm. Of hoe tof het zou zijn om samen typische Ferm-workshops te organiseren.

Ferm biedt haar lokale groepen jaarlijks enkele uitgewerkte kookthema's aan die je lokaal kan organiseren onder leiding van een door Ferm opgeleide freelancevormingswerker. Zoals in veel traditionele verenigingen kan de diversiteit bij Ferm beter. Bovendien blijft het moeilijk voor bijvoorbeeld mensen in armoede om deel te nemen aan het reguliere verenigingsleven. Maar koken is en blijft een universele taal. Daarin zagen we heel wat mogelijkheden. In samenwerking met de Turkse vrouwenvereniging Golden

Rose organiseerden we via 'Kook mee' al kookdates tussen Ferm-groepen en Turkse vrouwengroepen. Het idee ontstond om de gerechten van de RuimteVaart te bundelen en er een kookworkshop van te maken.

TAAL OP HET MENU

Maar het verzamelen van de recepten was nog niet zo eenvoudig. De taalbarrière was er nu eenmaal. Met het project 'Taal op het menu' kon de RuimteVaart werk maken van de taalvaardigheid en emancipatie van haar anderstalige medewerkers uit het sociaal restaurant. Het verzamelen van de recepten kreeg dus een plaats in dat taalproject. Ferm bood expertise aan in het herschrijven en proefondervindelijk aanpassen van de gerechten. En dankzij een subsidie van de provincie Vlaams-Brabant kreeg het project ook een financiële injectie.

Een selectie van de recepten werd gebundeld in een kookboek, samen met de persoonlijke verhalen en getuigenissen van de koks. Het boek verscheen in september vorig jaar. De anderstalige medewerkers van het sociaal restaurant kregen ook de kans om hun recepten aan te leren aan de vrouwen van Ferm. Het feit dat zichzelf en hun recept door een professional gefotografeerd werden en zo in een 'echt' kookboek terechtkwamen, was voor hen een speciale belevenis. Voor veel vrouwen van Ferm was de samenwerking met de mensen van de RuimteVaart eveneens een unieke ervaring.

Omdat de RuimteVaart een beperkt aantal Ferm-groepen kon ontvangen, werd de kookworkshop zodanig uitgewerkt dat je die lokaal ook als een gewone workshop kon laten plaatsvinden, begeleid door een vertrouwde Ferm-vormingswerker. Die groepen werden aangemoedigd om ter plaatse op zoek te gaan naar vrouwen die ze nog niet bereikten en hen uit te nodigen samen met hen te koken. Bij elk gerecht uit het boek werden ook de verhalen van de koks voorgelezen. Een mooi project waarmee we ook op andere plaatsen samenwerkingen hopen te stimuleren.

MUBARAKS KUKUPATATA

Koken is Mubaraks hobby en ondertussen ook zijn job, maar dat is niet altijd zo geweest. Toen hij nog in Koeweit woonde, baatte hij een winkel voor dameskleding uit. Toen Saddam Hoessein daar binnenviel en wonen en werken er onmogelijk werd, verhuisde Mubarak naar Dubai en uiteindelijk kwam hij in België terecht.

Na een lange zoektocht naar werk kwam hij terecht in de RuimteVaart, waar hij gevraagd werd om als vrijwilliger aan de slag te gaan in de sociale kruidenier en als chauffeur. Op zondagen werkte hij in de keuken – waar zijn kookkunsten al snel opvielen. Mubarak maakte de overstap naar de keuken en dat vindt hij tot de dag van vandaag fantastisch.

“In het Arabisch zeggen wij ‘de kok is de ziel’”, aldus Mubarak. Met andere woorden: als je mama, je vrouw, of iemand die je nauw aan het hart ligt een gerecht maakt, smaakt dat veel beter dan wanneer iemand anders net hetzelfde maakt – het is immers gemaakt met liefde, en dat proef je. Geen wonder dat de vrouw van Mubarak het allerbeste eten maakt!

INGREDIËNTEN

- 500 g bloemige aardappelen
- 1 pijpajuin
- 1 el platte peterselie
- 1 knoflookteentje
- 50 g geraspte mozzarella
- 1 ei
- 1/2 tl kurkuma
- 1/2 tl komijn
- 1/2 tl paprikapoeder
- bloem
- peper en zout
- zonnebloemolie

RECEPT

Was en schil de aardappelen. Rasp ze, doe ze in een keukenhanddoek en wring het overtollige vocht eruit. Snijd de pijpajuin fijn en pers de look. Meng de aardappelen in een kom met de look, pijpajuin en alle kruiden. Voeg bloem, kaas en ei toe en meng goed.

Verhit de zonnebloemolie in een pan en schep er met een eetlepel hoopjes van het mengsel in. Bak de groenteburgertjes met 5 tegelijk langs beide kanten. Laat even uitlekken op keukenpapier en serveer met een dipsausje naar keuze.

Het boek 'Wereldgerechten. Het lekkerste uit de keuken van de RuimteVaart' kost € 14,95 en kan je bestellen op www.samenferm.be.

Simon Luyts: “Laten we de corona-crisis gebruiken als hefboom voor verandering”

Tekst & foto's **Hilke Charels**

De dag waarop we kunnen terugblikken op corona als een bizarre herinnering uit een andere tijd met een duidelijke voor en na, de ‘post’ in post-corona, zal nog niet voor meteen zijn. Maar dat neemt niet weg dat we er wel al over kunnen dromen. Over hoe we onze samenleving anders kunnen inrichten bijvoorbeeld. Want is het daar nu geen goed moment voor? Simon Luyts vindt van wel. Als projectmedewerker bij Vormingplus Oost-Brabant focust hij in zijn werk op burgerparticipatie en duurzaamheid. In zijn vrije tijd zet hij zich in voor de burgerbeweging Post-Corona Movement. Al lopen die twee vaak door elkaar.

Socius: ‘Post-Corona Movement’, een naam die veel en weinig zegt tegelijk. Wie zijn jullie?

Simon: “We zijn een burgerbeweging, maar we noemen onszelf eigenlijk niet zo (*lacht*). Dat is misschien wat te voorbarig. Op dit moment zijn we vooral een bende enthousiastelingen die de coronacrisis als een momentum zien. Laten we dit momentum gebruiken om iets in gang te zetten, om verandering vorm te geven.

Dromen zijn voor ons heel belangrijk. Als we een nieuwe tijd na corona willen waarmaken, dan moeten we eerst anders durven verbeelden en dromen. Onze Facebookgroep *#PostCorona Movement* telt al 10 000 leden die hun dromen voor de samenleving na deze crisis delen.”

Wat maakt jullie als beweging uniek?

“Wat ons zeker typeert, is dat we niet zeggen hoe iets móet zijn. We laten ruimte voor een constructieve dialoog tussen verschillende stemmen die van elkaar kunnen leren door naar elkaar te luisteren en samen op zoek gaan. Dat ontbreekt vandaag wel, vind ik. We vertrekken dus van de vraag: waar willen we *als samenleving* naartoe? In plaats van te zeggen: *daar* moeten we naartoe. Het is de vraag die ons verbindt.”

Hoe is de beweging ontstaan?

“Het is begonnen met de vier oprichters: Louis, Ben, Steven en ik. We hadden een gelijkaardig idee en na een paar telefoontjes kwam ik bij die mannen terecht. We hebben onze Facebookgroep opgericht met de vraag: wie wil zich engageren? In het begin boden veel mensen zich aan, maar nu de lockdown voorbij is en het ‘gewone’ leven zich stilaan hervat

merken we dat het engagement afneemt. (Dit interview werd afgenomen in juni en september 2020, nvdr).

Onze actieve kern bestaat uit 10 leden en dan is er nog een ruimer team van mensen die hier en daar actief zijn wanneer het nodig is. De meesten kende ik nog niet voor de lockdown en heb ik online leren kennen. Ondertussen zijn we een vriendengroepje geworden. Dat is toch mooi, dat het online ook lukt om mensen bij elkaar te brengen en om samen te creëren.”

“Als we een nieuwe tijd na corona willen waarmaken, dan moeten we eerst anders durven verbeelden en dromen.”

Zeker. Voor wie is de Post-Corona Movement?

“Heel breed: de burger. Mensen die goesting hebben om dingen in gang te zetten. Iedereen met een positieve droom en een open houding is welkom. Dat laatste vinden we heel belangrijk, zodat mensen met een andere mening een constructieve dialoog kunnen voeren.”

Je zei het daarnet al: het is een goed moment voor jullie beweging. Denk je dat het ‘nu of nooit’ is om naar een ander soort samenleving te gaan?

“Als je kijkt naar de structuren van onze samenleving ... dat is een model dat moet blijven groeien op een eindige planeet. Vroeg of laat wringt dat. Nee, crasht dat. Laten we de coronacrisis gebruiken als hefboom voor verandering, laten we hier iets goeds mee doen.

Of om het met de woorden van Churchill te zeggen: *‘Never waste a good crisis’*. Maar ik denk niet dat het ‘nu of nooit’ is. Zolang we het probleem niet aankaarten gaan er nieuwe crisissen volgen.”

Geen simpele vraag, maar wat is er volgens jou mis met hoe onze samenleving vandaag is ingericht? Wat moeten we zéker veranderen?

“Mis’ is misschien niet het juiste woord. We staan voor grote uitdagingen, en veel van die

uitdagingen zijn te herleiden tot onze (on)bewuste omgang met macht. Zowel in de politiek, in organisaties als in onze dagelijkse interacties. Begin bij jezelf: hoe ga jij om met macht? In mijn geval: hoe ga ik om met mijn huisgenoten? Hoe kan ik ook hun belangen meenemen in plaats van enkel mijn eigen willetje door te drukken?

Wat we met de beweging willen veranderen: dat we allemaal onze bril waarmee we naar de werkelijkheid kijken verbreden, dat we onszelf bewust worden van bepaalde onzichtbare machtsstructuren, dynamieken en onze privileges. Het is maar door inlevingsvermogen collectief te cultiveren dat we makkelijker op dat collectieve niveau in synergie naar oplossingen kunnen zoeken. En zo ook polarisatie tegenhouden. Ik moet nog wat oefenen in het minder zweverig verwoorden van mijn gedachten (lacht).”

Haha, valt goed mee hoor. Wat breng jij zelf binnen in de beweging vanuit jouw achtergrond als sociaal-cultureel werker?

“Vooral procesontwerp en procesbegeleiding. Dat is wat ik graag doe en waar ik goesting en energie van krijg. En verder ook het groepsdynamische.”

En hoe past Vormingplus Oost-Brabant in dit verhaal?

“Er zitten veel linken tussen het nieuwe beleidsplan van Vormingplus Oost-Brabant en de Post-Corona Movement. Namelijk: burgerparticipatie, maatschappelijke rollen, de kritische functie ... Stilvallen en van daaruit in actie komen. Toen ik met de Post-Corona Movement begon heb ik die link met Vormingplus Oost-Brabant altijd wel in mijn achterhoofd gehouden.

Van zodra de plannen van de Post-Corona Movement meer concreet werden en we onze online events ‘Droomversnellers’ en ‘De Connectie’ organiseerden, heb ik mijn collega’s erbij betrokken. Om het methodologische aspect van de events mee vorm te geven en de agogische begeleiding op zich te nemen. Op dit moment proberen we binnen Vormingplus Oost-Brabant scherper te krijgen hoe we naar burgerparticipatie kijken en hoe de projecten van de beweging binnen ons beleidsplan passen.”

Zijn er nog andere organisaties bij de Post-Corona Movement aan boord?

“De Stuyverij heeft mee sessies begeleid tijdens ‘Droomversnellers’ en ‘De Connectie’. Daarnaast zijn er ook al kruisbestuivingen geweest met Vormingplus regio Mechelen, Archeduc, Vormingplus regio Antwerpen en Vormingplus MZW. Vooral in de zin van inspiratie uitwisselen.”

“Wat ons typeert heeft niet zozeer met corona te maken, maar met hoe we omgaan met uitdagende situaties en daar het beste van maken.”

Die ‘Droomversnellers’ en ‘De Connectie’, wat moeten we ons daar precies bij voorstellen?

“Een ‘Droomversneller’ is een sessie van anderhalf uur waarbij we een 10-tal mensen rond een tafel samenbrengen over een bepaald thema. We vragen wat hen raakt in dat thema en doen een visualisatieoefening. Stel: we zijn 10 jaar verder, wat zie je? Dus echt de verbeelding prikkelen. Daarna vertelt iedereen wat zij of hij zag tijdens die visualisatieoefening. Van daaruit laten we hen de vertaling maken naar wat ze zelf kunnen doen in hun eigen invloedssfeer.

Het is dus aan de mensen zélf om in actie te komen. Wij gaan nooit het eigenaarschap van de dromen nemen. Wat we wel doen: kijken of we mensen in ons netwerk met elkaar in contact kunnen brengen. De Post-Corona Movement is zoals een atelier waar je kan binnenwandelen. Je vindt er wat tools, een paar mensen met ervaring waaraan je vragen kan stellen en zo ga je zelf aan de slag.”

En ‘De Connectie’?

“Zes mensen uit onze community deelden een droom op Facebook waar veel reacties op kwamen. Met ‘De Connectie’ wouden we hen een platform geven om hun droom verder concreet te maken. Dat deden we in een grote call van meer dan 50 mensen die we verder opdeelden in 6 break-outrooms, op basis van de droom die hen interesseerde.

In elke break-outroom werd dan dieper ingegaan op de dromen. Sommige deelnemers hebben zich achteraf geëngageerd om de ideeën die daaruit

voortkwamen mee te concretiseren, anderen gaven op dat moment hun input en lieten het daarna los. Dat was op zich wel een toffe formule.”

Valt er jullie iets op bij de burgers die op jullie events afkomen?

“Met ‘De Connectie’ trokken we vooral hoger opgeleide mensen aan die al met systemische verandering bezig waren of daar al over nadachten. Op andere calls kwamen de ‘alternatieven’ af. Niet per se hoger opgeleiden, maar gewoon mensen die niet helemaal mee zijn met het systeem, om het zo te zeggen (*lacht*).”

Vrezen jullie voor minder mobilisatiekracht als het coronavirus uit de actualiteit verdwijnt?

“Sowieso. De naam ‘Post-Corona Movement’ is tijdelijk. Moest corona op een bepaald moment niet meer relevant zijn, dan zullen we waarschijnlijk van naam veranderen. Want wat ons typeert heeft niet zozeer met corona te maken, maar met hoe we omgaan met uitdagende situaties en daar het beste van maken. De naam verwijst gewoon naar het moment waarop we zijn begonnen. Het was een goed moment om iets te veranderen: de hele wereld lag plat.”

Heb je tips voor andere organisaties of bewegingen die zich enten op een momentum?

“Het begin van de Post-Corona Movement was heel intens. Er moest zoveel gebeuren en we konden het potentieel van de eerste coronagolf niet genoeg benutten. Op een bepaald moment waren er veel vrijwilligers die zich aandienden, maar we hadden geen tijd om ze allemaal te bellen. Terwijl je zoveel enthousiasme juist moet omzetten in resultaten.

Op dit moment ben ik *Rules for Revolutionaries: How Big Organizing Can Change Everything* aan het lezen. Echt een aanrader. De schrijvers leggen uit hoe je een massa mensen in beweging brengt én er tegelijk voor zorgt dat je een centraal plan hebt én tegelijk veel vrijheid geeft zodat je een massa-effect krijgt.”

De laatste en ook leukste vraag: wat is jouw persoonlijke ultieme ‘post-coronadroom’?

“Dit is *next level*, maar als we dan toch mogen dromen ... Ik droom van een wereld waarin we niet meer als losse individuen alleen werken, maar net zoals cellen in de evolutie van het leven samenwer-

ken als een meercellig organisme. Dat we beseffen dat als we écht willen gaan samenwerken, we veel beter op elkaar afgestemd moeten geraken.”

Wil jij met de Post-Corona Movement samenwerken als een meercellig organisme? Ze zijn altijd op zoek naar partners met expertise om samen projecten op te zetten. Stuur Simon Luyts gerust een mail via simon.luyts@vormingplusob.be. Of wil je zelf een post-coronadroom wereldkundig maken? Dat kan op de Facebookgroep [#PostCorona Movement](#) of op postcoronamovement.com.

Socius, jouw steunpunt in hartje Brussel

Foto's Sam Gilbert

WIE WE ZIJN?

Als steunpunt voor het sociaal-cultureel werk in Vlaanderen en Brussel zijn we er voor alle sociaal-culturele professionals, organisaties en iedereen die het sociaal-cultureel werk een warm hart toedraagt.

Hoe we er voor jou zijn? Door een gevarieerd aanbod aan ondersteunings-initiatieven, op maat, off- en online aan te bieden: vormingen, workshops, inspiratiedagen, webinars, ... Naast dit aanbod kan je bij ons ook terecht met jouw specifieke vragen. We kijken dan samen hoe we je verder op weg kunnen helpen.

Daarnaast zetten we in op ontwikkeltrajecten en trekken we de kaart van onderzoek. Wat typeert de sociaal-cultureel werker? Welke evoluties zien we in het landschap van het sociaal-cultureel werk? Wat is het collectief verhaal van het werkveld? En wat is de waarde en betekenis ervan? We zoeken naar onderbouwde antwoorden.

Onze kennis en expertise met betrekking tot sociaal-cultureel werk stellen we ook ter beschikking. Zo vormen we een schakel naar andere sectoren, de opleidings- en onderzoekswereld en het beleid.

In de vele initiatieven en events die we organiseren krijg je de kans om collega's uit de praktijkgemeenschap en stakeholders van het sociaal-cultureel werk te ontmoeten, met hen te netwerken en ervaringen te delen.

Wil je graag meer weten over onze werking, wie we zijn en wat we voor jou kunnen betekenen? Ga zeker eens kijken op www.socius.be.

En als je daar dan toch bent, pik gerust een paar blogs en video's mee.

DAG KOPIEERKOT, HALLO STUDIO

Los van corona zijn we al een tijdje aan het experimenteren met webinars en andere vormen van e-learning. Onlangs bouwden we een vergaderruimte en ons ‘kopieerkot’ zelfs om tot een kleine tv-studio zodat we ons verder kunnen verdiepen in online leren, blended learning en alles daartussenin. Ok, ok, geen échte tv-studio dus. Maar hopelijk wel een manier om jou nog beter en meer op maat te bedienen.

Benieuwd? Je vindt onze digitale menu samen met ons fysiek aanbod op www.socius.be/agenda.

ONZE MEDIA

Jou ondersteunen, dat doen we niet enkel met een mix van on- en offline activiteiten, maar ook met actuele informatie. Alles wat je moet weten om helemaal mee te zijn vind je op www.socius.be. Van inspirerende praktijken tot projectoproepen, sectornieuws, recent onderzoek, ...

🌐 socius.be

f facebook.be/socialcultureel

🐦 twitter.com/sociustweets

MAAR OOK JOUW MEDIA

Onze media zijn eigenlijk ook jouw media. We zijn namelijk altijd op zoek naar straffe praktijken, mooie verhalen en rake columns om te verspreiden in de sector. Één keer per jaar doen we dat in dit magazine, en nog veel vaker doen we dat in de vorm van blogs, video's en op sociale media. Wil je graag je content verspreiden via onze socials? Heb je zin om jouw praktijk neer te pennen? Om plaats te nemen in onze studio? Of om je mooiste woorden boven te halen en jouw verhaal te vertellen in een blog? Stuur dan een mail naar hilke.charels@socius.be.

ZAALVERHUUR

Ben je op zoek naar een ruime en goed verluchte vergaderruimte of vormingslokaal? Op www.socius.be/zaalverhuur vind je een overzicht van alle ruimtes die je bij ons kan huren.

BLIJF OP DE HOOGTE

Blijf je graag op de hoogte van wat er in onze sector leeft? Van vormingen, workshops, Zoom-sessies ... die voor jouw job of voor jouw initiatief relevant zijn? Schrijf je dan zeker in voor onze nieuwsbrief en abonneer je op de thema's van jouw keuze: www.socius.be/abonneren.

Wat je mag verwachten: een maandelijks e-zine met blogs, video's, sectornieuws, verhalen uit de sector en een aantal inspirerende events. Maar ook ons eigen aanbod dat specifiek voor jou interessant kan zijn.

HEB JE EEN VRAAG?

Offline vind je ons op de derde en vierde verdieping van het mooie Kaaithater in hartje Brussel (Saintelettesquare 19). Tijdens de kantooruren kan je ons bereiken op 02 215 27 08. Onze digitale deuren staan altijd voor jou open: welkom@socius.be en www.facebook.com/socialcultureel.

Maak kennis met het Socius-team

Foto's Sam Gilbert

1. Welke kleine, **alledaagse gebeurtenis kan jou blij maken?**
2. Wat is jouw **lievelingsstad?**
3. Welk **woord gebruik je te veel?**

NELE VANDERHULST STAFMEDEWERKER

> Politiserend werken, burgerinitiatieven

1. Mijn dag begint goed als ik bij het fietsen naar het werk ineens een koppel ganzen over het kanaal en over mijn hoofd zie – en vooral hoor – vliegen. Of werkgerelateerd: die eerste inschrijving die binnenkomt bij een vormings-initiatief dat je in elkaar bokste.
2. In de categorie 'ken je klassiekers' kies ik voor Rome. In de categorie 'onbekend is onbemind' gaat mijn hart naar Zadar in Kroatië.
3. Misschien misschien.

SILKE JAMINÉ STAFMEDEWERKER

> Interculturaliteit, sociaal-cultureel handelen

1. Mijn zoontje en buitenwater en de combinatie van die twee. Hij is net als mij een watterrat en hem verheugd een plas, fontein of de zee zien inrennen doet mijn hart groeien.
2. Op Erasmusstage verloor ik mijn hart aan *le quartier Saint-Michel* in Bordeaux. Die wijk is het nog niet volledig opgeschoonde hoekje van de zonnige stad met hagelwitte gebouwen.
3. Shit (of godverdomme). Wanneer ik het uur zie en bijna te laat ben voor een trein of afspraak, een schrijffout ontdek in een net verstuurd mail, ...

DEBBIE BEVERS COÖRDINATOR FINANCIËN EN ADMINISTRATIE

1. Mijn peuterdochter die met de tamboerijn in de hand en al zingend rond de salontafel loopt, en vervolgens de rest van de aanwezigen aanspoort om mee te lopen in haar parade.
2. Mijn thuisstad Antwerpen, maar ook Hamburg en Cartagena vind ik fantastisch. Ik heb een zwak voor havensteden: ze hebben een heel diverse bevolking, hebben een boeiende geschiedenis, zijn een broeihaard van kunst en cultuur, hebben vaak verborgen en ruwe kantjes ... Het bruisende karakter van zo'n steden trekt me heel erg aan
3. Ik zeg te vaak sorry wanneer het niet hoeft. Een wijze vriend heeft me er ooit op gewezen dat je nooit sorry mag zeggen als je er zelf niets aan kan doen.

INGRID MATTHIJS ADMINISTRATIEF MEDEWERKER

1. Goh, best wat. Een regenboog spotten na een regenbui of dikke sneeuwvlokken zien vallen in de winter, een lijstje horen zingen, een fijn sms'je, een lekkere kop koffie ...
2. Ik ga het niet te ver zoeken en hou het bij Luik. Het is een veelzijdige stad met een zuiderse en bruisende sfeer. Niet voor niets dat Luik 'de vurige stede' wordt genoemd.
3. Super gebruik ik super veel ;-).

PACO SANOGO STAFMEDEWERKER
> Organisatieontwikkeling

1. Een mooi liedje horen.
2. Valencia.
3. Eigenlijk :-).

JOZEFIEN GODEMONT STAFMEDEWERKER
> Afdelingsbegeleiding, vrijwilligerswerk

1. Het kleine informele ontmoeten in de stad. De verlegen glimlach van het meisje op de tram, het subtiële knikje van de straatveger, de blik van herkenning bij zomaar een passant ...
2. Stockholm is de stad van mijn dromen. De fiets krijgt er zijn plaats. Er is natuur, ademruimte en vertraging. Brussel is de stad van mijn leven. Niets is er af. Je ziet de transitie naar het betere en duurzame samenleven gebeuren. En toevallig woont de man van mijn dromen er ook.
3. Absoluut. Telkens ik dat woord gebruik, denk ik: nooit meer. Het is dan wel bedoeld om te beamen wat mijn gesprekspartner zegt, maar klinkt hol. Ik neem me voor om vaker de uitroep 'Aha?' te gebruiken.

GIE VAN DEN EECKHAUT COÖRDINATOR
> Innovatie, groepsdynamica

1. Eten op tafel kunnen zetten dat verrassend pittig smaakt en nog lekkerder is dan gehoopt.
2. Brussel. Uren zwerven, altijd iets te ontdekken, de hele wereld op een zakdoek
3. Mag het er maar één zijn? Eigenlijk. Ja. Kwesties. Handelingslogica's. Kwaliteitsvol. Misschien gebruik ik gewoon te veel woorden.

VEERLE VERDOODT ADMINISTRATIEF MEDEWERKER

1. De knuffel van mijn kat en zien hoe gelukkig ze is, mijn kinderen die thuiskomen, een telefoontje van hen of gewoon genieten van een koffietje met vrienden of familie.
2. Die heb ik niet echt, hoewel ik graag eens naar de stad ga. Als kuststad kies ik dan voor Oostende.
3. Ik zou het zelf niet weten.

MAX FRANS COÖRDINATOR

> Communicatie, marketing, Sociustweets

1. Muziek, een nummer dat me net op het juiste moment even kan wegvoeren.
2. Brussel, een stad met zoveel onverwachte hoeken en kantjes dat je je op een voortdurende ontdekkingsreis waant.
3. Waarschijnlijk komen er wel een aantal in aanmerking, maar ik laat het aan anderen over om me daar (subtiel) op te wijzen.

GREET RUPUS ADMINISTRATIEF MEDEWERKER

1. Als je halo of goeiemorgen zegt of je zwaait eens naar iemand, dat je een teruggroetje of zwaaitje krijgt.
2. Ik heb heel mooie herinneringen aan Heraklion en Barcelona.
3. Een bedenkelijke ja.

FRED DHONT DIRECTEUR

1. Een stralende ochtend op een terras met een koffie.
2. Berlijn, bruisend en groen.
3. Afkloppen, althans volgens sommigen.

MELEK ÖZDEMİR LOGISTIEKE ONDERSTEUNING

1. Mijn twee dochters helpen me elke dag in het huishouden en ze steunen mij. Dat maakt me gelukkig.
2. Konya is mijn lievelingsstad.
3. Het woord dat ik het meest gebruik is 'hopelijk'.

MARC JANS STAFMEDEWERKER

> Onderzoek

1. De dagelijkse kleine observaties en ontmoetingen onderweg van het station naar het Kaaitheater. De bedrijvigheid in de stad tijdens de spitsuren, ouders die kinderen naar school brengen, gekostumeerde pendelaars die zich een weg banen met een deelstep, vuilnisophalers die jongleren met vuilniszakken, de man beneden aan de trappen die altijd vriendelijk knikt, ook als hij geen aalmoes krijgt, de drukte op en rond het Maximiliaanpark ... Dat schiet erbij in in tijden van lockdown.
2. Liever een maatschappelijk laboratorium dan een openluchtmuseum. Als geboren en getogen Bruggeling kies ik zonder aarzelen voor Brussel.
3. Euh ...

HILKE CHARELS STAFMEDEWERKER

> contentmarketing, www.socius.be, e-zine, magazine

1. Als 'plantmom' is mijn dag helemaal goed als ik bij één van m'n planten een nieuw scheutje spot. Nog een klein gelukske: mijn kat die elke keer aan de voordeur klaarstaat om me te begroeten en kopjes te geven.
2. Vorige zomer ben ik verliefd geworden op de smalle steegjes en felle kleuren van vlaggetjes, tegels en wasgoed aan de draad in Lissabon. Maar toch kies ik voor m'n eerste liefde: Barcelona. De stad van Miró en Gaudi, van goedkope copas de cava en rondhangen op de plazas. De stad waar ik misschien ooit een jaartje wil gaan wonen.
3. Holy shit. En naar het schijnt zeg ik ook te vaak sorry.

• KALLITHEATER •

ΕΝΔΕΞΕΤΑΙ
ΟΡΘΑΝΕΣΤΑΙ

ΛΕΓΕΤΑΙ

COLOFON

SOCIUS MAGAZINE 2020

is een uitgave van:

*Socius, Steunpunt sociaal-cultureel werk vzw
Saintelettesquare 19 – 1000 Brussel*

T 02 215 27 08

E welkom@socius.be

W www.socius.be

Brussel, november 2020

D/2020/4393/5

Auteurs **Kristine Beckers | Hilke Charels | Dieter Debruyne | Hans Dewitte
Amani El Haddad | Jozefien Godemont | Silke Jaminé | Marc Jans
Annemie Morris | Maud Vanhauwaert**

Design en beeldbewerking **Annelien Hofmans**

Coverbeeld **Heidi Mares, VIRAAL**
(Muzikant **Tuur Florizoone**, WZC De Drie Platanen)
Backcoverbeeld: **Sam Gilbert**

Fotografie **Sam Gilbert | Jill Bertels | Kathie Danneels | Philippe Debroe
Hans Devocht | Thomas Geuens | Marc Hoflack | Yvan Mahieu | Kim Nijs
Seppe Segers | Bianca Stoicheci | Studio Wauters | TEDxLeuven
Jan Van Bostraeten | Carl Vandervoort | Tine Van de Vel**

Eindredactie **Hilke Charels, Max Frans**

Print **Antilope De Bie**

socius.

Vlaanderen
verbeelding werkt

